

Roos van der Schot

Student Bedrijfskunde en Agribusiness

Major: Hippische Bedrijfskunde

Aeres Hogeschool Dronten

Mei 2017

VAN GANGBAAR NAAR BIOLOGISCH

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN VOOR UIENTEELT?

Afstudeerscriptie

Van gangbaar naar biologisch

Toekomstperspectieven voor uienteelt?

Opdrachtgever

Aeres Hogeschool Dronten

Agripark-West 112

8253 CV Dronten

info.hogeschool.dronten@aeres.nl

Student

Roos van der Schot

4e jaars Bedrijfskunde- en Agribusiness

Major: Hippische Bedrijfskunde

roosvanderschot@hotmail.com

Studiebegeleider

Pieter Greijdanus

p.greijdanus@aeres.nl

Dronten, Mei 2017

DISCLAIMER

Dit rapport is gemaakt door een student van Aeres Hogeschool als onderdeel van zijn/haar opleiding. Het is géén officiële publicatie van Aeres Hogeschool. Dit rapport geeft niet de visie of mening van Aeres Hogeschool weer. Aeres Hogeschool aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade voortvloeiend uit het gebruik van de inhoud van dit rapport.

VOORWOORD

Dit rapport is geschreven door een student Bedrijfskunde en Agribusiness, major Hippische Bedrijfskunde aan de Aeres Hogeschool te Dronten. In samenwerking met Countus accountants en adviseurs is er overleg geweest over het onderwerp. Dit onderzoek is uitgevoerd voor gangbare uientelers die er aan denken om biologische uien te gaan telen.

Graag zou ik Countus accountants en adviseurs willen bedanken voor de fijne samenwerking en ruimte die zij hebben gegeven om dit onderzoek goed te kunnen uitvoeren.

Daarnaast zou ik Pieter Greijdanus, mijn begeleider vanuit Aeres Hogeschool Dronten, willen bedanken voor de begeleiding bij het zoeken naar een onderwerp en de tussentijdse terugkoppelingen die ik van hem heb gekregen bij het schrijven van deze scriptie.

Tevens zou ik graag Bram Harpe, uienhandelaar bij Agrifirm, willen bedanken voor het meewerken aan het interview.

Tot slot zou ik graag Astrid van der Schot, Alexandra Rootsaert en Jasper Ladders willen bedanken voor het vele geduld en de steun die ik heb gekregen tijdens het schrijven van deze scriptie.

Roos van der Schot
Mei 2017

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
Summary	6
1. Inleiding	7
1.1 Het proces van omschakelen	8
1.2 Omzet en toegerekende kosten	8
1.3 De markt van gangbare en biologische uien	10
1.4 Knowledge gap	13
1.5 Afbakening	13
1.6 Onderzoeksvraag en deelvragen	14
1.7 Doelstelling	14
2. Aanpak	15
Deelvraag 1: Wat is het verschil in toegerekende kosten per hectare tussen biologische- en gangbare uienteelt?	15
Deelvraag 2: Naar welke landen is de export van biologische- en gangbare uien het grootst?	15
Deelvraag 3: Wat zijn de ontwikkelingen van deze landen die invloed zouden kunnen hebben op de Nederlandse markt van uien?	16
Deelvraag 4: Wat is de verwachte invloed van de ontwikkelingen in deze exportlanden op de prijs van gangbare- en biologische uien die in Nederland geteeld zijn?	16
3. Resultaten	17
3.1 Toegerekende kosten per hectare van zowel gangbare- als biologische uienteelt	17
3.1.1 Zaaizaad kosten per hectare	17
3.1.2 Bemesting kosten per hectare	18
3.1.3 Gewasbescherming kosten per hectare	18
3.1.3 Energiekosten per hectare	19
3.1.4 Afzetkosten per hectare	19
3.1.5 Overige productgebonden kosten per hectare	20
3.1.6 Arbeidskosten per hectare	20
3.1.7 Toegerekende kosten per hectare inclusief arbeid	21
3.2 Huidige saldo's per hectare	22
3.3 De belangrijkste exportlanden van Nederlands geteelde gangbare- en biologische uien	23
3.3.1 De exportlanden van Nederlands geteelde gangbare uien	23
3.3.2 De exportlanden van Nederlands geteelde biologische uien	25
3.3.3 Belangrijkste exportlanden	26
3.4 Ontwikkelingen en invloeden in de belangrijkste exportlanden	26
3.4.1 Verenigd Koninkrijk	26
3.4.2 Duitsland	29
3.4.3 Senegal	31

3.4.4 België	32
3.4.5 Frankrijk	33
3.4.6 Brazilië	34
4. Discussie	37
4.1 Kritische reflectie op het onderzoek	38
5. Conclusies en aanbevelingen	40
5.1 Conclusies	40
5.2 Aanbevelingen	44
Bibliografie	45
Bijlagen	49
Bijlage 1: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt kleigrond in 2006	50
Bijlage 2: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2006	51
Bijlage 3: Vergelijking opbouw toegerekende kosten gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2006	52
Bijlage 4: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt kleigrond in 2009	53
Bijlage 5: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2009	54
Bijlage 6: Vergelijking opbouw toegerekende kosten gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2009	55
Bijlage 7: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt kleigrond in 2012	56
Bijlage 8: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2012	57
Bijlage 9: Vergelijking opbouw toegerekende kosten gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2012	58
Bijlage 10: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt kleigrond in 2015	59
Bijlage 11: Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2015	60
Bijlage 12: Vergelijking opbouw toegerekende kosten gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2015	61
Bijlage 13: Arbeidsintensieve uren per hectare 2006, 2009, 2012 en 2015	62
Bijlage 14: Kilogramopbrengsten per hectare in 2006, 2009, 2012 en 2015	64
Bijlage 15: Export van Nederlandse uien naar de belangrijkste landen in euro's	65
Bijlage 16: Interview met Bram Harpe (Agrifirm) op 02-05-2017	66

SAMENVATTING

In dit onderzoek is er gekeken naar de toekomstperspectieven voor gangbare telers van uien die over willen schakelen naar biologische teelt van uien. Dit omdat er steeds meer akkerbouwers willen omschakelen naar het telen van biologische gewassen, en bij teveel aanbod zal dit de prijs negatief beïnvloeden. In dit onderzoek worden de ontwikkelingen van de toegerekende kosten en de omzet van zowel gangbare- als biologische uien onderzocht aan de hand van de onderzoeksvraag: *“Wat zijn de toekomstperspectieven voor telers van gangbare uien die willen omschakelen naar biologische uienteelt in saldo per hectare in de komende tien jaren?”*.

De toegerekende kosten van biologische uienteelt zijn €2.684 hoger per hectare dan die van gangbare uienteelt. Dit komt vooral doordat biologisch uienzaad veel duurder is dan gangbaar uienzaad en er bij biologische uienteelt veel meer arbeidsintensieve uren benodigd zijn omdat de boeren geen chemische bestrijdingsmiddelen mogen gebruiken.

De landen waarheen de Nederlandse export van gangbare- en biologische uien het grootst is zijn: het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Senegal, België, Frankrijk en Brazilië.

In zowel het Verenigd Koninkrijk als in Duitsland, België en Frankrijk groeit de vraag naar biologische producten. Hier zal de prijs voor biologische producten waarschijnlijk hetzelfde blijven of iets stijgen.

Het Verenigd Koninkrijk zal de Europese Unie waarschijnlijk gaan verlaten door middel van de Brexit, met als gevolg kortere contracten en mogelijke invoerrechten. Hierdoor gaat de prijs van gangbare uien waarschijnlijk dalen.

In Duitsland is de economie erg goed en is het aannemelijk dat de prijs van gangbare uien op hetzelfde niveau blijft of zelfs iets stijgt.

In Senegal blijft de vraag naar Nederlandse uien groot en is het niet waarschijnlijk dat de prijs van gangbare uien zal dalen.

In België worden er steeds meer uien geteeld en is de kans dat er minder gangbare uien geïmporteerd worden groter, waardoor de prijs waarschijnlijk licht zal dalen.

In Frankrijk is de economie op het moment slecht maar het is niet aannemelijk dat de vraag naar gangbare uien zal verminderen, waardoor de prijs mogelijk op het huidige niveau blijft.

Het is aannemelijk dat de export naar Brazilië zal verminderen waardoor de prijs van gangbare uien verder zal dalen, maar omdat deze export erg wisselend is kan dit veranderen.

Vanuit deze informatie is de conclusie getrokken dat de verschillen tussen gangbare- en biologische uienteelt in de toekomst waarschijnlijk alleen maar groter worden. De toegerekende kosten van beide soorten teelt zullen rond hetzelfde niveau blijven, terwijl de prijsverwachtingen van gangbare uien iets lager lijken te worden. De prijs voor biologische uien lijkt op het huidige niveau te blijven of te gaan stijgen.

Als de prijs van biologische uien met 1 eurocent per kilogram zal stijgen, zal het saldo per hectare vermeerderen met €400. Als de prijs van gangbare uien met 1 eurocent per kilogram zal dalen, zal het saldo per hectare verminderen met €515. De daadwerkelijke toekomstige prijs van de uien is echter niet te voorspellen.

Er is dus nog veel ruimte op de markt voor biologische uien, wat gunstig is voor de gangbare telers die eraan denken om over te schakelen op biologische teelt. Het advies luidt echter dat het belangrijk is om per bedrijf te kijken of een omschakeling financieel haalbaar is, en zal er gekeken moeten worden naar een bouwplan met andere biologische gewassen en de ontwikkelingen op dit gebied. Om de juiste beslissing te kunnen nemen is het verstandig om te overleggen met een bedrijfsadviseur.

SUMMARY

This research has examined the future perspectives for conventional onion growers who want to switch to biological onion growing. This is because currently more farmers want to switch to cultivating organic onions, and excessive supply could adversely affect the price. In this study, developments in variable cost and sales volume of both conventional- and biological onion cultivation are investigated on the basis of the question: *“What are the future prospects for growers of conventional onions that want to convert to growing biological onions in margin per hectare in the next ten years?”*.

The variable costs of biological onion growing are €2.684 more per hectare than the variable costs of conventional onion growing. This is mainly due to the fact that biological onion seeds are much more expensive than conventional onion seeds and biological growing requires more labour-intensive hours because chemical pesticides are not applied.

The countries where Dutch exports of conventional- and biological onions are the largest are: United Kingdom, Germany, Senegal, Belgium, France and Brazil.

In the United Kingdom, Germany, Belgium and France the demand for biological products is growing. In these countries the price of biological onions will probably remain the same or increase slightly.

The United Kingdom is likely to be abandoned from the European Union because of the Brexit, resulting in shorter contracts and possible import duties. As a result, the prices of conventional onions are likely to decrease.

In Germany, the economy is very strong and it is likely that the price of conventional onions will remain at the same level or even increase slightly.

In Senegal the demand for Dutch onions is high and it is unlikely that the price of conventional onions will decrease.

In Belgium, more onions are grown and there is chance that conventional onion imports will decrease, which will probably reduce the price.

In France, the economy is currently weak, but it is unlikely that demand for conventional onions will decrease, which will keep the price at the current level.

It is likely that the price of conventional onions that are exported to Brazil will decrease further, but this can change because the sales are unreliable.

From this information the conclusion is drawn that the differences between conventional- and biological onion growing are likely to increase in the future. The variable costs of both types of cultivation will remain around the same level, while the price expectations of conventional onions appear to stay at the same level or will possibly decrease. The price of biological onions is expected to stay at the current level or likely increase.

If the price of biological onions increases by 1 eurocent per kilogram, the income per hectare will increase by €400. If the price of conventional onions decreases by 1 eurocent per kilogram, the income per hectare will decrease by €515. However, the actual prices of onions in the future cannot be predicted.

Ultimately, there is still a lot of room in the market for biological onions, which is positive for the conventional onion growers who are thinking about switching to biological farming. However, the advice should be that it is important for each individual company to examine the financial feasibility and also a building plan with other biological crops and developments on this level must be taken into account. In order to make the right decision, it is advisable to speak with a business consultant.

1. INLEIDING

Deze afstudeerscriptie is geschreven in samenwerking met Countus Accountants en Adviseurs. Countus is een accountants- en advieskantoor wat zich voornamelijk bezig houdt met de agrarische sector. In dit onderzoek is er gekeken naar de toekomstperspectieven voor gangbare uientelers die willen over schakelen naar biologische uienteelt.

Steeds meer akkerbouwers in Nederland willen van het telen van gangbare gewassen omschakelen naar het telen van biologische gewassen. Omdat er steeds meer aanbieders van biologische producten op de markt komen beïnvloedt dit de prijs van deze producten negatief. Daarnaast wordt de vraag naar biologische producten door consumenten in Nederland steeds groter. Countus accountants en adviseurs adviseert op het gebied van bedrijfsvoering, waar de omschakeling van gangbaar naar biologisch ook onder valt. Om goed in beeld te brengen wat de ontwikkelingen zijn van de toegerekende kosten en de omzet van zowel gangbare- als biologische akkerbouwproducten in de toekomst is dit onderzoek tot stand gekomen. Door kennis te hebben van deze ontwikkelingen kunnen de adviseurs van Countus het beste advies geven over het onderwerp.

Uien zijn bij veel akkerbouwers het gewas dat het meeste invloed heeft op de jaaromzet. Hierdoor is ervoor gekozen om te kijken naar wat de toekomstperspectieven zijn van gangbare uientelers die willen omschakelen naar biologische uienteelt in de komende tien jaren. Het gaat hierbij vooral om het verschil in rendement wat dit zal opleveren. Dit is weergegeven in saldo per hectare. (Countus Accountants + Adviseurs, 2016)

Een risico voor de biologische akkerbouwers is dat de markt voor biologische producten veel kleiner is dan de markt voor gangbare producten, waardoor de markt voor biologische producten veel eerder verzadigd is. Zodra de markt verzadigd is zal de prijs van de producten gaan dalen. Dit is ook het geval bij de markt van uien. Doordat er steeds meer boeren omgeschakeld zijn of overwegen om over te gaan naar biologische teelt is het belangrijk om te onderzoeken hoeveel ruimte er nog is op de afzetmarkten van zowel de gangbare- als de biologische uien. (Jansen, 2016)

De doelgroep van deze afstudeerscriptie zijn de akkerbouwers in Nederland die erover nadenken om hun gewassen, en dan met name uien, (gedeeltelijk) om te schakelen naar biologisch. Voor de toekomstige telers van biologische uien is het erg belangrijk om goed geïnformeerd te zijn over de ontwikkelingen van de markten van zowel gangbare- als biologische producten. Dit onderzoek is dan ook van belang omdat hiermee deze ontwikkelingen in kaart zijn gebracht. Ook is dit interessant voor accountantskantoren en adviseurs die vragen krijgen over dit onderwerp van hun klanten.

Aan de hand van het literatuuronderzoek en een interview is er onderzocht wat het gemiddelde saldo per hectare is van de teelt van gangbare- en biologische uien in de afgelopen jaren en hoe de verwachting is voor de komende tien jaren. Dit is gedaan aan de hand van een onderzoek naar de markt van gangbare- en biologische uien om de prijs van de uien te kunnen bepalen. Hierbij gaat het om de afzetlanden en de ontwikkelingen in deze landen die invloed zouden kunnen hebben op de Nederlandse markt van uien. Daarnaast is er gekeken naar de toegerekende kosten van beide soorten uienteelt per hectare. Vanuit deze informatie is het saldo per hectare bepaald en is bepaald wat de verwachte ontwikkelingen zijn van dit saldo.

In de paragrafen hieronder is te lezen welke informatie er al over het onderwerp bekend is. Hieruit is duidelijk geworden wat er precies onderzocht moest worden. Naar aanleiding van deze informatie zijn de hoofd- en deelvragen en de doelstelling geformuleerd.

1.1 HET PROCES VAN OMSCHAKELEN

Als er wordt omgeschakeld heeft het de voorkeur om een voor de ondernemer bekend gewas te telen op het omschakelperceel. Dit omdat dit een minder groot teeltrisico oplevert omdat de ondernemer ziektes en schade sneller herkent. Normaal gesproken ligt het productieniveau van biologische teelten vaak lager dan die van gangbare teelten. In de eerste jaren kan dit nog meer tegenvallen omdat er beginnersfouten worden gemaakt. Omdat er bij omschakeling naar biologische teelt soms nieuwe gewassen worden geïntroduceerd op het bedrijf, zijn er vaak investeringen vereist. Voorbeelden hiervan zijn nieuwe machines. (Akkermagazine, 2013)

Ieder Nederlands bedrijf dat biologische gewassen wil telen moet zich registreren bij Skal Biocontrole. Dit omdat een voedingsmiddel of een ander landbouwproduct alleen biologisch mag heten als het productieproces hiervan aan wettelijke voorschriften voldoet. Hiervoor worden de regels bepaald door de Europese overheid. Skal Biocontrole houdt, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, toezicht op de gehele keten van biologische producten. Na een onderzoek en een omschakelperiode kan de ondernemer gecertificeerd worden voor het telen van biologische gewassen. (Skal Biocontrole, 2016)

1.2 OMZET EN TOEGEREKENDE KOSTEN

De gemiddelde uienprijzen voor zowel gangbare- als biologische uien zijn al bekend in de KWIN AVG (Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt). Hierin is ook bepaald hoe de opbrengst en toegerekende kosten zijn opgebouwd. Wat belangrijk is om te weten voor het onderzoek, is wat er verwacht wordt van zowel de toegerekende kosten als de omzet in de aankomende jaren. Dit is echter nog niet bekend en is verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.1. (Wageningen University & Research, 2015)

Uit de KWIN AVG 2015 is er al veel informatie bekend over het jaar 2015. Enkele informatie hierover zal hieronder worden beschreven.

TABEL 1: GEMIDDELD SALDO PER HECTARE GANGBARE UIEN 2015 (WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH, 2015)

	IJsselmeerpolders	Zuidwest Nederland	Gemiddeld
Bruto geldopbrengst	€ 7585	€ 6455	€ 7020
Toegerekende kosten	€ 2857	€ 2751	€ 2804
Saldo per eenheid eigen mechanisatie	€ 4729	€ 3704	€ 4216
Saldo per eenheid loonwerk	€ 4614	€ 3589	€ 4101

In tabel 1 is het gemiddelde saldo per hectare gangbare uien in 2015 weergegeven. In de KWIN AVG is dit gesplitst in de IJsselmeerpolders (kleigrond) en Zuidwest Nederland (kleigrond). Daarom is hiervan het gemiddelde saldo uitgerekend. Hierdoor komt het uit op het gemiddelde saldo per hectare. Met het saldo per eenheid eigen mechanisatie wordt het saldo bedoeld wat wordt behaald als de akkerbouwer het werk allemaal “zelf” doet. Met het saldo per eenheid loonwerk wordt het saldo bedoeld dat wordt behaald als de akkerbouwer ook werk uitbestedt.

Hierbij kan worden gedacht aan uien zaaien en dergelijke werkzaamheden. De opbouw hiervan is verder onderzocht in hoofdstuk 3.1.

In tabel 2 is het gemiddeld saldo per hectare biologische uien in 2015 weergegeven. Hierbij gaat het om biologische uien in heel Nederland op kleigrond. Ook hier wordt met het saldo per eenheid eigen mechanisatie het saldo per hectare bedoeld wat wordt behaald als de akkerbouwer het werk allemaal “zelf” doet. Met het saldo per eenheid loonwerk wordt het saldo bedoeld dat wordt behaald als de akkerbouwer ook werk uitbesteed. Hierbij kan worden gedacht aan uien zaaien en dergelijke werkzaamheden. De opbouw hiervan is verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.1.

TABEL 2: GEMIDDELD SALDO PER HECTARE BIOLOGISCHE UIEN (WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH, 2015)

Bruto geldopbrengst	€ 11.400
Toegerekende kosten	€ 3.489
Saldo per eenheid eigen mechanisatie	€ 7.911
Saldo per eenheid loonwerk	€ 7.491

Wat erg opvalt als tabel 1 en tabel 2 worden vergeleken is dat het saldo per hectare van biologische uienteelt € 3.695 hoger ligt als bij gangbare uienteelt indien de ondernemer het werk zelf zal doen met eigen mechanisatie. Indien hij werk zou uitbesteden dan is het saldo per hectare van biologische uienteelt € 3.390 hoger dan bij gangbare uienteelt. Dit is dus een aanzienlijk bedrag. Dit is echter alleen over 2015. Om een duidelijk beeld te krijgen is er ook naar andere jaren gekeken in hoofdstuk 3.1.

Daarnaast lijkt het door deze tabellen alsof het saldo per hectare veel hoger ligt bij biologische uien dan bij gangbare uien. Echter zijn hier de kosten voor arbeid niet meegenomen. Omdat dit veelal loonwerkers zijn en uitzendkrachten, behoren deze ook tot de toegerekende kosten en hebben dus invloed op het saldo per hectare. In 2015 waren er voor biologische teelt 141 arbeidsuren benodigd, terwijl er voor gangbare teelt maar 35 arbeidsuren benodigd waren. Om dit duidelijk in beeld te krijgen zijn deze arbeidsuren wel meegenomen in het onderzoek. Deze zijn uitgewerkt in hoofdstuk 3.1.6. Om de kosten van deze uren in euro's te kunnen waarderen, is er gekeken naar de gemiddelde prijzen van arbeid bij verschillende uitzendbureaus.

De Nederlandse overheid wil stimuleren dat meer boeren omschakelen naar biologische teelt om de duurzame landbouw te ontwikkelen. Dit komt omdat de markt voor biologische producten groeit, maar de productie hiervan in Nederland minder snel groeit. Hierdoor wordt het relatieve marktaandeel kleiner. De Nederlandse overheid wil dit stimuleren door vanaf 2017 een borgstelling voor financiering van het werkkapitaal te introduceren. Dit doen ze om de drempel te verlagen om de overstap te maken naar biologische teelt. (Rijksoverheid, 2016)

1.3 DE MARKT VAN GANGBARE EN BIOLOGISCHE UIEN

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het aantal biologische ondernemers en aan de marktontwikkelingen.

Aantallen biologische telers

In Nederland is 3 procent van de landbouwgrond biologisch. In Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk en Denemarken is dit 10 procent. Omdat Nederland op dit moment nog biologische producten importeert om aan de vraag te voldoen, is er duidelijk nog ruimte voor groei. Omdat Nederland echter maar een klein land is, geven enkele boeren die overstappen van gangbaar naar biologisch al een grote druk op de markt van biologische producten. Er zijn goede rendementen op de biologische akkerbouw. Hierdoor schakelen steeds meer boeren om.

Er is een keerzijde aan deze beweging: als ondernemers massaal gaan overstappen, dan kan dit hele marktperspectief snel omslaan. Hierdoor zal het er allemaal minder rooskleurig uit gaan zien. (Rabobank, 2016)

Het aantal biologische boeren in Nederland blijft groeien. De Nederlandse akkerbouw is een sterke sector en er is veel kennis over het telen van biologische gewassen. Volgens Arend Zeelenberg, ketenmanager bij de Taskforce Marktontwikkeling Biologische Landbouw, zijn er in de hele Europese Unie dubbele groei cijfers en ziet hij geen aanwijzingen om te vermoeden dat dit binnenkort anders zal worden. (Centrum Biologische Landbouw, 2011)

In 2016 heeft er een sterkte groei plaatsgevonden van boeren die in zijn omgeschakeld naar biologische teelt. In een half jaar tijd zijn 252 boerenbedrijven in omschakeling gegaan. Daarnaast hebben de supermarkten in 2015 18,7% meer omzet gerealiseerd in biologische producten. (Bionext, 2016)

Aantal uientelers in Nederland

Er zijn is een duidelijke groei in het aantal uientelers in Nederland in de afgelopen jaren. Dit is ook te zien in tabel 3.

TABEL 3: AANTAL ZAAIUIENTELERS IN NEDERLAND (CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK, 2017)

Jaar	2000	2005	2014	2015	2016
Aantal	2.968	2.831	2.865	2.980	3.073

Wereldmarkt van uien

Het areaal uien in Nederland is in 2015 ten opzichte van 2014 met 1,2 duizend hectare is gestegen naar 32,9 duizend hectare. Dit is een stijging van vier procent. Nederland is marktleider in de handel van uien, ook al produceert Nederland maar twee procent van alle uien ter wereld. De wereldbevolking groeit erg snel en dit is vooral in de landen met een hoge uienconsumptie. Er is genoeg ruimte om te groeien in de productie van uien. (Geeroms, 2016)

De uienhandel zit momenteel in een dal. Jan Franje van uien sorteer- en pakstation Franje Onions verwacht dat er geen grote bestemmingen bijkomen en daarmee ook geen grote exportvolumes. De markt voor biologische uien loopt ook niet. De prijzen hiervan liggen op een te hoog niveau en de landen die Nederland omringen hebben voldoende biologische uien. Hij vraagt zich af of er nog een opleving komt. Hij verwijst hierbij naar de Brexit en het presidentschap van Donald Trump. Hij zegt dat Rusland een welkome afzetmarkt zou zijn gezien de Trump-verhoudingen, maar dat dit nu nog ver weg lijkt. (Franje, 2017)

De wereldwijde markt van biologische producten groeit. Hierbij zijn de Verenigde Staten en Europa erg belangrijk. In de Verenigde Staten is de markt van biologische producten in 2015 met 11% gegroeid naar 43,3 miljard dollar. De Verenigde Staten hebben hiermee een marktaandeel van bijna 5% van de biologische producten op de hele wereld. Experts zeggen dat de groei nog groter was geweest als er meer aanbod was. In de Verenigde Staten zijn ze erg afhankelijk van de import van biologische producten, omdat zij dit zelf erg weinig produceren. (Bionext, 2016)

Daarnaast staan uien als derde op de lijst van meest geconsumeerde verse groenten in de Verenigde Staten. In 2014 werden er daar gemiddeld 18,5 pond uien per persoon per jaar gegeten. Dit maakt dat de Verenigde Staten een belangrijke afzetmarkt is voor Nederland. (Naeve, 2015)

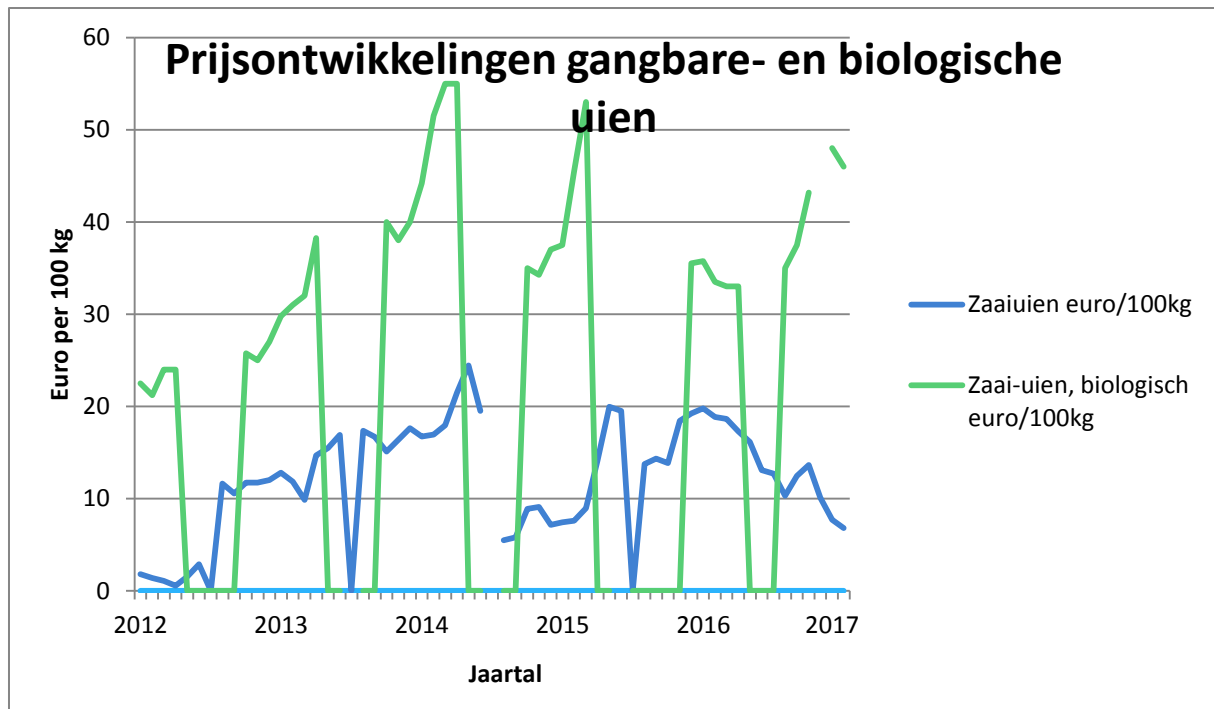
De uienmarkt in de Verenigde Staten verkeert momenteel echter in een dip. In Idaho en Oregon zijn er uien van een zeer goede kwaliteit geoogst en zijn er ruim voldoende voorraden. Dit is de visie van Jerry Baker van Baker Packing uit Ontario. De markt staat onder druk omdat de import van Mexicaanse uien vier weken eerder dan gebruikelijk op gang is gekomen. Daarnaast zijn er daar uien uit Peru aangevoerd, waardoor de markt in de Verenigde Staten een dieptepunt heeft bereikt na de oogst van 2016. (Baker, 2017)

In Zweden is de biologische omzet in 2014 met 35% gestegen. Dit komt doordat de consumenten zich daar steeds meer bewust worden van gezond eten, terwijl dit ook nog wordt aangewakkerd door voedselschandalen. Daarnaast is er in Denemarken een speciaal programma opgezet voor biologische catering en restaurants, waardoor zij steeds meer maaltijden met biologische ingrediënten serveren. (Bionext, 2016)

Er word uien geëxporteerd naar Brazilië, Afrika, het Verenigd Koninkrijk, Indonesië, Panama en Duitsland. Mogelijk worden in de komende jaren markten aangeboord in Vietnam, China, het Midden-Oosten en Midden-Amerika. Er moet echter wel worden opgelet dat de kwaliteit van de uien voldoende blijft, omdat deze door weersomstandigheden in de afgelopen jaren er niet op vooruit is gegaan. (Geeroms, 2016)

Er is wereldwijd een trend gaande met betrekking tot gezonde voeding. Hierbij doen de uien het erg goed. Dit omdat ze goed zouden zijn voor hart- en bloedvaten en antioxidanten bevatten. Ook bevatten ze veel vitaminen en mineralen en worden in veel verschillende keukens gebruikt als calorie-arme smaakversterker. (Geeroms, 2016)

Volgens adviseur Sander Bernaerts van Naturim wordt de markt voor biologische uien steeds meer onafhankelijk van die van de gangbare uien. Eerst was het duidelijk dat als de biologische producten duurder werden, consumenten snel weer naar de gangbare uien grepen. Inmiddels zijn consumenten steeds meer bereid om wel een hogere prijs te betalen voor de bio-uien. Dit is ook het geval volgens Jan Franje van Franje Onions BV. Wat hij zich wel afvraagt is of het voor telers verstandig is om de uien zolang vast te houden bij deze hoge prijzen, omdat hij zich afvraagt of er nog markt voor is. Ook de markt van wortelen is goed. (Boerderij, 2015)

GRAFIEK 1: PRIJSONTWIKKELINGEN GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIEN VANAF 2012 (WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH, 2017)

In grafiek 1 zijn de prijsontwikkelingen te zien van gangbare- en biologische uien vanaf 2012. Hieruit blijkt dat er geen duidelijke trend is te zien in de prijsontwikkelingen. Wat wel erg opvalt, is dat na de oogst van 2015 het prijsverschil tussen gangbare- en biologische uien kleiner is dan normaal. Echter in 2015 is de prijs van biologische uien weer veel hoger dan die van gangbare uien dus lijkt dit geen trend te zijn die zich zal gaan voortzetten. Wat wel erg opvalt is dat gangbare uien haast het hele jaar rond verkocht worden, terwijl dit bij biologische uien minder is. Een mogelijke oorzaak hiervoor is dat biologische uien minder goed voor langere periodes te bewaren zijn. Biologische uien zijn vaak maar te bewaren tot april, tenzij ze worden bewaard in een mechanische koelcel. (Bouma, 2017)

1.4 KNOWLEDGE GAP

Uit de KWIN is gebleken dat biologische boeren hogere toegerekende kosten hebben dan gangbare boeren. Het is belangrijk dat deze omzet hoger is dan die van de gangbare gewassen. In 2015 was het saldo per hectare van biologische uien duidelijk hoger dan het saldo van gangbare uien. (Wageningen University & Research, 2015)

Wat er echter nog niet bekend is, is hoe de internationale markten van zowel gangbare- als biologische uien zich in de komende jaren gaan ontwikkelen. Hierbij gaat het onder ander over het feit hoeveel ruimte er nog is voor de Nederlandse biologische boeren op de markt en hoe dit zich verhoudt tot de markt van gangbare producten. De ontwikkelingen van deze markten zijn namelijk van belang om een keuze te kunnen maken om over te gaan op biologische teelt in plaats van gangbare teelt.

Omdat er uit het vooronderzoek is gebleken dat het voor biologische boeren belangrijk is dat de omzet van biologische producten hoger is dan die van gangbare producten, is het erg belangrijk om te weten hoe deze markten zich verwachten te gaan ontwikkelen in verhouding tot elkaar.

In dit onderzoek is de ruimte onderzocht op de markt van zowel gangbare- als biologische uien, waarbij ook de toegerekende kosten van beide soorten producten is meegenomen. Daarnaast is er gekeken naar de prijsontwikkelingen van gangbare- en biologische uien vanaf 2012. Vanuit deze informatie is er gekeken naar de toekomstperspectieven van gangbare telers van uien die willen omschakelen naar de biologische teelt van uien in Nederland.

1.5 AFBAKENING

In dit onderzoek is onderzocht wat de toekomstperspectieven zijn van gangbare telers van uien die willen overgaan op de biologische teelt van uien. Hierbij gaat het om de toekomstperspectieven in de komende tien jaren. De toekomstperspectieven zijn uitgedrukt in het saldo per hectare.

Er is onderzocht wat de toegerekende kosten van zowel de biologische- als gangbare uien zijn en hoe deze zich tot elkaar verhouden. Ook is er onderzocht wat de prijsontwikkelingen zijn van zowel gangbare- als biologische uien die geteeld zijn in Nederland. Daarnaast is er onderzocht naar welke landen biologische en gangbare uien het meeste worden geëxporteerd. Tot slot is er onderzocht wat de verschillende ontwikkelingen in deze landen zijn die eventueel van invloed zouden kunnen zijn op de uienprijs van zowel gangbare- als biologische uien. Hieronder zal per onderwerp worden beschreven wat er wel en niet onderzocht is.

Bij alle onderwerpen is er alleen gekeken naar akkerbouwactiviteiten. Mogelijke veeteelt op bedrijven is niet meegenomen in het onderzoek. Daarnaast is het onderzoek alleen gedaan naar zaaiuien. Er is niet naar plantuien gekeken. Tot slot is er alleen gekeken naar de toekomstperspectieven en marktontwikkelingen in de aankomende tien jaren. De eventuele ontwikkelingen die daarna zullen plaatsvinden zijn niet meegenomen in het onderzoek.

Toegerekende kosten

Er is onderzocht wat de toegerekende kosten per hectare zijn van zowel biologische- als gangbare uien in Nederland. Tevens is er gekeken naar de personeelskosten omdat deze bij de arbeidsintensieve uren vaak bestaan uit uitzendkrachten. Daarom behoren deze tot de toegerekende kosten.

Prijsontwikkelingen en export

Er is onderzocht naar welke landen de uien het meeste naar geëxporteerd worden. Deze landen hebben namelijk de grootste invloed op de markt. Hierbij is er alleen gekeken naar de landen die ook daadwerkelijk invloed hebben op de Nederlandse uienmarkt.

Er is onderzocht wat de ontwikkelingen zijn in de landen waar de uien het meeste naar geëxporteerd worden. Hierbij gaat het alleen om ontwikkelingen die van invloed zouden zijn op de markt van de Nederlandse uien. Voorbeelden hiervan zijn de veranderende wereldeconomie, de ontwikkeling van de trends van het biologisch eten of politieke situaties die de export zouden kunnen beïnvloeden.

Tot slot is er onderzocht wat de verwachte invloed is van deze ontwikkelingen op de prijsontwikkelingen van zowel gangbare- als biologische uien.

1.6 ONDERZOEKSVRAAG EN DEELVRAGEN

Op basis van dit vooronderzoek is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

WAT ZIJN DE TOEKOMSTPERSPECTIEVEN VOOR TELERS VAN GANGBARE UIEN DIE WILLEN OMSCHAKELEN NAAR BIOLOGISCHE UIENTEELT IN SALDO PER HECTARE IN DE KOMENDE TIEN JAREN?

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Wat is het verschil in toegerekende kosten per hectare tussen biologische- en gangbare uienteelt?
2. Naar welke landen is de export van biologische- en gangbare uien het grootst?
3. Wat zijn de ontwikkelingen van deze landen die invloed zouden kunnen hebben op de Nederlandse markt van uien?
4. Wat is de verwachte invloed van de ontwikkelingen in deze exportlanden op de prijs van gangbare- en biologische uien die in Nederland geteeld zijn?

1.7 DOELSTELLING

Met de beantwoording van de hoofdvraag zullen de akkerbouwers die denken aan het omschakelen van gangbare- naar biologische teelt goed geïnformeerd zijn over de ontwikkelingen op de Nederlandse uienmarkt. Door meer informatie te hebben over het onderwerp en wat voor effect dit zal hebben op hun bedrijf kunnen zij een doordachte keuze maken of zij deze stap willen maken. Daarnaast zullen zij weten wat de ontwikkelingen in de afgelopen jaren waren in saldo per hectare en hoe de verwachting is dat dit saldo per hectare zich in de komende tien jaren gaat ontwikkelen.

Vanuit de conclusie van het onderzoek is er een aanbeveling gedaan voor telers die willen omschakelen van gangbare- naar biologische teelt van uien.

2. AANPAK

In dit hoofdstuk is beschreven welke informatie er is verzameld, op welke manier dit is gebeurd en hoe deze gegevens zijn verwerkt. Dit is per deelvraag beschreven om een zo duidelijk mogelijk beeld te krijgen van de opzet van het onderzoek.

DEELVRAAG 1: WAT IS HET VERSCHIL IN TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE TUSSEN BIOLOGISCHE- EN GANGBARE UIENTEELT?

Bij de beantwoording van de deelvraag wat het verschil is in de toegerekende kosten per hectare tussen de twee verschillende soorten van bedrijfsvoering, is er gekeken naar de verschillende cijfers die hiervan bekend zijn. De informatie die hiervoor benodigd was, is verzameld uit de rapporten Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2006 tot en met 2015.

Om goed in kaart te brengen waar de verschillen precies zitten tussen gangbare- en biologische teelt zijn de kosten in kaart gebracht. Hierdoor kon er vergeleken worden welke kosten er meer zullen worden tijdens/na de omschakeling, maar is het ook duidelijk geworden welke kosten er minder zullen worden.

Omdat in de KWIN de arbeidsuren niet zijn meegenomen in het saldo per hectare, is dit in het onderzoek wel gedaan worden om een duidelijk beeld te krijgen van de toegerekende kosten. Om deze uren een prijswaardering te kunnen geven, is er gekeken naar de gemiddelde prijzen van arbeid bij verschillende uitzendbureaus. Hierbij is er gekeken naar de prijzen bij Nijk Agrarische Dienstverlening, Hrpm, AB Oost en Level 1.

De kostprijzen zijn in tabellen gezet en zijn hierbij toegelicht zodat er in één oogopslag te zien is waar de verschillen zitten. Vanuit de tabellen zijn in de tekst de onderdelen die van belang zijn voor het onderzoek nader toegelicht.

DEELVRAAG 2: NAAR WELKE LANDEN IS DE EXPORT VAN BIOLOGISCHE- EN GANGBARE UIEN HET GROOTST?

Hiervoor is er gezocht op de websites van de Wageningen University & Research, de Green-i Catalogus en Wiley. Daarnaast is er informatie verzameld uit diverse vaktijdschriften en grote websites uit de sector. Om extra informatie te verkrijgen is er gesproken met verschillende specialisten op akkerbouwgebied. Om er achter te komen naar welke landen de export het grootst is, is er een interview gedaan met de heer Bram Harpe. Hij koopt uien in voor Agrifirm.

De landen waar het grootste gedeelte van de totale hoeveelheid uien naartoe gingen zijn eerst in tabellen gezet met informatie die verkregen is via het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarna de grootste exportlanden zijn bepaald.

DEELVRAAG 3: WAT ZIJN DE ONTWIKKELINGEN VAN DEZE LANDEN DIE INVLOED ZOUDEN KUNNEN HEBBEN OP DE NEDERLANDSE MARKT VAN UIEN?

Hiervoor is er gezocht op de websites van de Wageningen University & Research, de Green-i Catalogus en Wiley. Daarnaast is er informatie verzameld uit diverse vaktijdschriften en grote websites uit de sector. Ook hiervoor is er gesproken met verschillende specialisten op akkerbouwgebied. Hiervoor is er ook informatie gebruikt uit het interview met de heer Bram Harpe van Agrifirm.

Daarna is er voor de belangrijkste exportlanden die in deelvraag 2 aan het licht zijn gekomen, per land een toelichting gegeven met de ontwikkelingen op het gebied van de economie, de politiek en de trends in die landen. Hiervoor is er een literatuuronderzoek gedaan.

Toen al deze zaken bekend waren, kon er bepaald worden waar er verder onderzoek naar gedaan moest worden.

Het verdere onderzoek is vooral gedaan naar de ontwikkelingen van de economie in deze landen, omdat deze erg bepalend zijn voor de prijs. Hiervoor is bijvoorbeeld de 'Brexit' erg belangrijk. Om te kijken naar de ontwikkelingen in de economie is er vooral gekeken naar onderzoeken van banken en artikelen van het internet. Hiervoor zijn ook vakbladen en artikelen van universiteiten gebruikt.

DEELVRAAG 4: WAT IS DE VERWACHTE INVLOED VAN DE ONTWIKKELINGEN IN DEZE EXPORTLANDEN OP DE PRIJS VAN GANGBARE-EN BIOLOGISCHE UIEN DIE IN NEDERLAND GETEELD ZIJN?

Hiervoor is er gezocht op de websites van de Wageningen University & Research, de Green-i Catalogus en Wiley. Ook is er informatie gebruikt uit het interview met de heer Bram Harpe van Agrifirm.

Daarnaast hebben heeft ook de Rabobank zijn visie uitgebracht op de ontwikkeling van de biologische landbouw in het algemeen. Deze informatie is ook meegenomen in deze deelvraag.

3. RESULTATEN

De resultaten die uit dit onderzoek zijn gekomen zijn beschreven in dit hoofdstuk. Ten eerste worden de toegerekende kosten van zowel gangbare als biologische uien beschreven, waarna het huidige saldo per hectare wordt bepaald. Daarna komen de belangrijkste afzetlanden aan bod, waarna de ontwikkelingen in deze belangrijkste landen besproken worden en de verwachte invloed van deze ontwikkelingen op de prijzen van de in Nederland geteelde uien.

3.1 TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE VAN ZOWEL GANGBARE- ALS BIOLOGISCHE UIENTEELT

In de KWIN-AGV (Kwantitatieve Informatie voor de Akkerbouw en de Vollegrondsgroenteteelt) van Wageningen University & Research zijn de toegerekende kosten voor gangbare- en biologische uienteelt berekend per hectare. Dit is gedaan voor verschillende jaren. In dit onderzoek is gekeken naar de ontwikkelingen in deze toegerekende kosten per hectare in de jaren 2006, 2009, 2012 en 2015. Deze zijn vervolgens met elkaar vergeleken om de toegerekende kosten te kunnen bepalen van de afgelopen jaren.

In tabel 4 zijn de toegerekende kosten per hectare te zien uit de verschillende jaren. Tabel 4 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. In de tabel is te zien dat de gemiddelde toegerekende kosten van gangbare uien per hectare redelijk op hetzelfde niveau blijven. Wat er opvalt, is dat de toegerekende kosten per hectare van biologische uien lager zijn dan die van gangbare uien. Wat erg belangrijk is om te benoemen, is dat in deze berekening de arbeidsintensieve uren nog niet zijn meegenomen. Deze zullen later in deze paragraaf aan bod komen. Eerst zal er worden toegelicht aan de hand van tabellen hoe de toegerekende kosten per hectare precies zijn opgebouwd.

TABEL 4: TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE, EIGEN MECHANISATIE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Toegerekende kosten per hectare eigen mechanisatie	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 2.668	€ 3.232	€ 2.862	€ 2.807
Biologisch	€ 2.586	€ 2.127	€ 2.223	€ 3.489
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	-€ 82	-€ 1.105	-€ 639	€ 682

3.1.1 ZAAIZAAD KOSTEN PER HECTARE

In tabel 5 is de prijs van zaaizaad per hectare weergegeven in de jaren 2006, 2009, 2012 en 2015. Tabel 5 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. In tabel 5 is te zien dat het zaaizaad van zowel gangbare- als biologische uien steeds duurder is geworden in de loop der jaren. In 2015 is het verschil tussen biologisch en gangbaar zaaizaad ook beduidend duurder. De oorzaak hiervan zou te wijden kunnen zijn aan het feit dat in 2006 en 2009 biologische uien nog een categorie 2 gewas waren van de Nederland Annex. Er was biologisch uitgangsmateriaal beschikbaar, maar niet voldoende. Daarom kon er eventueel gebruikt worden gemaakt van ontheffingen, waardoor het gebruik van gangbaar uitgangsmateriaal toegestaan was. (Wageningen University & Research, 2009)

Nu er steeds meer akkerbouwers zijn omgeschakeld naar het telen van biologische producten, is er meer biologisch uitgangsmateriaal beschikbaar en is het een categorie 1 gewas geworden. Hiermee is het verplicht geworden om biologisch uitgangsmateriaal te gebruiken. Dit zou invloed kunnen hebben op de prijs. (Wageningen University & Research, 2009)

TABEL 5: ZAAIZAAD PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Zaaizaad per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 660	€ 776	€ 860	€ 855
Biologisch	€ 1.540	€ 1.188	€ 1.040	€ 2.200
Biologisch meer t.o.v gangbaar	€ 880	€ 412	€ 180	€ 1.345

3.1.2 BEMESTING KOSTEN PER HECTARE

In tabel 6 is het verschil te zien in de kosten voor bemesting per hectare van zowel gangbare- als biologische uienteelt. Hierin zijn geen grote verschillen te zien tussen het telen van biologische uien en het telen van gangbare uien. Wat wel opvalt is dat bij beide soorten teelt de bemesting over het algemeen steeds duurder wordt. Tabel 6 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12.

TABEL 6: BEMESTING PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Bemesting per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 249	€ 332	€ 379	€ 384
Biologisch	€ 255	€ 255	€ 300	€ 405
Biologisch meer t.o.v gangbaar	€ 6	-€ 77	-€ 79	€ 21

3.1.3 GEWASBESCHERMING KOSTEN PER HECTARE

In tabel 7 is het verschil te zien in de kosten voor gewasbescherming per hectare. Deze tabel is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. De kosten voor gewasbescherming bestaan volgens de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt uit gewasbeschermingsmiddelen en bij biologische teelt de gasprijzen voor het onkruid branden. Wat erg opvalt aan de tabel is dat in 2009 er geen kosten zijn gerekend voor gewasbeschermingsmiddelen bij biologische teelt. Deze waren ook niet meegenomen in de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2009. Omdat het niet waarschijnlijk is dat er hier geen kosten zijn gemaakt voor de onkruidbestrijding, wordt er aangenomen dat deze kosten in lijn zijn met de andere gasprijzen van biologische teelt. Daarnaast valt het op dat de kosten van gewasbeschermingsmiddelen voor biologische telers veel lager liggen dan de kosten hiervoor van gangbare uientelers. Dit heeft te maken met het feit dat chemische bestrijdingsmiddelen verboden zijn voor biologische akkerbouwers, waardoor zij deze bestrijdingsmiddelen ook niet hoeven aan te schaffen. (The Commision of the European Communities, 2008)

TABEL 7: GEWASBESCHERMING PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Gewasbeschermingsmiddelen per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 873	€ 1.090	€ 798	€ 795
Biologisch	€ 112	€ 0	€ 75	€ 74
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	-€ 761	-€ 1.090	-€ 723	-€ 721

3.1.3 ENERGIEKOSTEN PER HECTARE

In tabel 8 is het verschil te zien in energie per hectare. Tabel 8 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. De energie per hectare bestaat uit de diesel die verbruikt wordt bij het telen van uien per hectare en uit de bewaarkosten van het product. De toegerekende kosten van energie voor gangbare uien blijven over het algemeen redelijk op hetzelfde niveau. Echter in de energiekosten van biologische uien lijkt tussen 2009 en 2012 omhoog te zijn gegaan, waarna het weer ongeveer op hetzelfde niveau blijft.

TABEL 8: ENERGIE PER HECTARE

Energie per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 521	€ 775	€ 583	€ 591
Biologisch	€ 497	€ 493	€ 680	€ 662
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	-€ 24	-€ 282	€ 97	€ 71

3.1.4 AFZETKOSTEN PER HECTARE

In tabel 9 zijn de afzetkosten per hectare te zien van beide soorten teelt. Tabel 9 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. De afzetkosten bestaan bij beide soorten teelt alleen uit opscheppkosten. Wat opvalt is dat de opscheppkosten voor biologische uienteelt veel lager liggen dan die van gangbare uienteelt. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de kilogramopbrengst per hectare van biologische uien lager ligt dan die van gangbare uien. Hierdoor hoeven er simpelweg minder uien opgescheept te worden. Op de kilogramopbrengsten per hectare zal verder worden ingegaan in paragraaf 2.

TABEL 9: AFZETKOSTEN PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Afzetkosten per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 134	€ 119	€ 132	€ 114
Biologisch	€ 79	€ 70	€ 79	€ 88
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	-€ 55	-€ 49	-€ 53	-€ 26

3.1.5 OVERIGE PRODUCTGEBONDEN KOSTEN PER HECTARE

In tabel 10 zijn de overige productgebonden kosten weergegeven. Tabel 9 is een specificatie uit de bijlagen 1 tot en met 12. Dit is echter geen duidelijk overzicht omdat in sommige versies van de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt er wel hagelverzekeringen zijn meegenomen en in andere niet. Dit zelfde is het geval voor de Skal-controles voor de biologische telers.

In 2006 verschilden de kosten voor een N-mineraalmonster (voor gangbare telers) en de kosten voor een Skal-controle maar €8, daarom is ervoor gekozen om deze kosten niet mee te nemen in de vergelijking van de overige productgebonden kosten. Daarnaast is ervoor gekozen om ook de hagelverzekering niet mee te nemen, omdat dit optioneel is en er geen duidelijke vergelijking beschikbaar is.

In tabel 10 zijn dus twee posten meegenomen: de gemiddelde berekende rente en de productschapsheffing. Alleen over 2015 waren er geen cijfers bekend over de kosten voor de productschapsheffing. Omdat de kosten hiervoor tussen 2006 en 2012 maximaal €4 zijn afgeweken is ervoor gekozen om in 2015 de kosten aan te nemen uit 2012.

Uit de tabel blijkt dat er ook geen grote schommelingen zijn in de berekende rente.

TABEL 10: OVERIGE PRODUCTGEBONDEN KOSTEN PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Overige product - gebonden kosten per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 125	€ 56	€ 93	€ 65
Biologisch	€ 49	€ 52	€ 49	€ 78
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	-€ 76	-€ 4	-€ 44	€ 13

3.1.6 ARBEIDSKOSTEN PER HECTARE

In tabel 11 is het aantal arbeidsuren te zien per hectare. Tabel 11 is een samenvatting van bijlage 13. Wat erg opvalt aan het aantal arbeidsintensieve uren per hectare is dat dit voor gangbare telers tussen 2006 en 2015 redelijk gelijk gebleven is, terwijl dit voor biologische telers niet het geval is. Voor biologische telers zijn de arbeidsintensieve uren in deze periode beduidend minder geworden. Dit kan te maken hebben met de toename van grotere en betere mechanisatie voor biologische telers. Dit zou nog verder af kunnen nemen door gebruik te maken van een rijpadensysteem voor biologische teelt op grotere schaal. Het rijpaden systeem is een systeem met vaste rijpaden. Hierbij wordt het onkruid opgeruimd voordat er gezaaid wordt door bijvoorbeeld een vals-zaaibed en of volvelds schoffelen. (Vermeulen, 2005)

TABEL 11: ARBEIDSINTENSIEVE UREN PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015)

Arbeidsintensieve uren	2006	2009	2012	2015
Gangbaar	39	37	39	35,2
Biologisch	195,7	189	148	140
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	156,7	152	109	104,8

Omdat het aantal arbeidsintensieve uren per hectare vrij hoog ligt, is het onwaarschijnlijk dat dit door de teler zelf gedaan wordt. Daarom zijn de uren in dit onderzoek omgerekend naar de kosten die deze uren met zich mee zouden brengen als deze door uitzendkrachten zouden worden gedaan. Hiervoor is de gemiddelde prijs berekend aan de hand van de prijzen van verschillende agrarische uitzendbureaus. Hierbij gaat het om de kosten voor een uur arbeid voor hakken en stippen en dergelijke werkzaamheden. Hierbij gaat het om Nijk Agrarische Dienstverlening, HRpm, Level 1 en AB Oost.

Bij HRpm ligt de gemiddelde prijs hiervoor op €21,20.

Bij Nijk Agrarische Dienstverlening ligt de gemiddelde prijs hiervoor op €19,80.

Bij AB Oost ligt de gemiddelde prijs op €18,20.

Bij Level 1 ligt de gemiddelde prijs op €17,20.

Dit komt dus neer op een gemiddelde prijs van €19,10. Van dit getal zal dan ook vanuit worden gegaan in de berekening van de arbeidskosten per hectare. (Nijk, 2017)

TABEL 12: ARBEIDSKOSTEN PER HECTARE (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015) (NIJK, 2017)

Arbeidskosten per hectare	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 745	€ 707	€ 745	€ 672
Biologisch	€ 3.738	€ 3.610	€ 2.827	€ 2.674
Biologisch meer t.o.v gangbaar	€ 2.993	€ 2.903	€ 2.082	€ 2.002

In tabel 12 is te zien dat de arbeidskosten per hectare beduidend hoger liggen bij biologische uienteelt dan bij gangbare uienteelt. Dit komt doordat er geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt mogen worden bij de biologische landbouw, waardoor haast al het onkruid met de hand gewied moet worden.

3.1.7 TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE INCLUSIEF ARBEID

In tabel 13 op de volgende pagina is te zien dat als de arbeid wordt meegenomen in de berekening van de toegerekende kosten, de kosten voor biologische teelt van uien wel veel duurder is dan die van gangbare uien. In de tabel is ook te zien dat de toegerekende kosten voor biologische uienteelt per hectare vanaf 2006 steeds lager werden, maar in 2015 weer gestegen zijn. Dit is dus vooral te wijden aan de zeer hoge prijs van het biologische uienzaad. De arbeidskosten voor biologische uienteelt zijn erg duur ten opzichte van die van gangbare uienteelt, maar blijven door de jaren heen redelijk constant. De gangbare landbouw blijft in de jaren 2006 tot en met 2015 in zijn geheel redelijk constant met weinig grote schommelingen.

TABEL 13: TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE INCLUSIEF ARBEID (KWIN-AVG, 2006, 2009, 2012, 2015) (NIJK, 2017)

Toegerekende kosten per hectare inclusief arbeid	2006	2009	2012	2015
Gangbaar gemiddelde	€ 3.413	€ 3.939	€ 3.607	€ 3.479
Biologisch	€ 6.324	€ 5.737	€ 5.050	€ 6.163
Biologisch meer t.o.v. gangbaar	€ 2.911	€ 1.798	€ 1.443	€ 2.684

3.2 HUIDIGE SALDO'S PER HECTARE

In de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2015 is de gemiddelde prijs per kilogram gangbare uien opgenomen als 14 cent per kg. Daarbij werd er bij gangbare uienteelt in de IJsselmeerpolders een gemiddelde opbrengst behaald van 55.700 kilogram per hectare. Dit is dus een opbrengst van €7.798 per hectare. Op kleigrond in Zuidwest Nederland werd een gemiddelde opbrengst behaald van 47.400 kilogram per hectare. Dit is dus een opbrengst van €6.636. Als hiervan het gemiddelde wordt genomen, komt dit uit op **€7.217 opbrengst per hectare voor gangbare uienteelt**. (Wageningen University & Research, 2015)

In de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2015 is de gemiddelde prijs per kilogram biologische uien opgenomen als 29 cent per kilogram. Daarbij werd er bij de biologische uienteelt in de kleigebieden een gemiddelde opbrengst behaald van 40.000 kilogram per hectare. Dit komt neer op een geldopbrengst van **€11.600 per hectare voor biologische uienteelt**. (Wageningen University & Research, 2015)

De kilogramopbrengsten voor zowel gangbare- als biologische uienteelt zijn te vinden over de jaren 2006 tot en met 2015 in bijlage 14. Omdat er geen hele grote schommelingen zijn is er gekozen om de, meest recente, saldoberekening voor 2015 aan te houden.

Vanuit hier kan een saldoberekening worden gemaakt. Deze is te vinden in tabel 14. De uitkomst hieruit is dat het saldo per hectare voor biologische uienteelt, ondanks de hoge kostprijzen voor biologisch zaaizaad en de vele uren voor uitzendkrachten €1.699 hoger ligt dan het saldo per hectare voor gangbare uienteelt.

TABEL 14: SALDO PER HECTARE INCLUSIEF ARBEID 2015 (KWIN-AVG, 2015)(NIJK, 2017)

Saldo per hectare eigen mechanisatie	Gangbaar gemiddelde	Biologisch
Bruto geldopbrengst	€ 7.217	€ 11.600
Toegerekende kosten	€ 2.807	€ 3.489
Uitzendkrachten	€ 672	€ 2.674
Saldo per hectare	€ 3.738	€ 5.437

De huidige saldo's per hectare zijn zoals te zien in tabel 14 €3.738 voor gangbare uienteelt en €5.347 voor biologische uienteelt. Dit is berekend op basis van een uienprijs van 14 eurocent per kilogram voor gangbare uienteelt en een prijs van 29 eurocent per kilogram voor biologische uienteelt. Per eurocent dat de biologische uienprijs duurder wordt, wordt het saldo per hectare met €400 verhoogd. Als de prijs van gangbare uien lager wordt, dan zal dit een lager saldo geven van per eurocent €515,50.

3.3 DE BELANGRIJKSTE EXPORTLANDEN VAN NEDERLANDS GETEELDE GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIEN

De markt van gangbare en biologische zaaiuien uit Nederland is vooral gericht op export. Ongeveer 80% van de biologische zaaiuien werden verkocht in het buitenland. Hierbij waren Duitsland en Engeland de belangrijkste afzetmarkten. Er vormden zich voor de biologische markt echter wel bedreigingen. Engeland en Duitsland wilden eerst hun eigen geteelde uien verkopen, en Oostenrijk was ook een land dat zaaiuien exporteerde. (Lammerts van Bueren, Berg, Raaijmakers, & Monsma, 2006)

Nederland stond in 2008 op de tweede plaats als grootste uienexporteur ter wereld. Nederland had toen dan ook 15% van de wereldexportmarkt. Afrika werd een steeds belangrijkere afnemer. Rusland was ook een grote afzetmarkt, maar werd toen al als onzeker bestempeld. Daarnaast waren ook Maleisië en Midden-Amerika afzetgebieden van betekenis buiten de Europese Unie. Ook binnen de Europese Unie werden er veel Nederlandse uien verkocht. Hierbij ging het om Duitsland, België, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. (Agrotechnology and Food Sciences Group, 2008)

3.3.1 DE EXPORTLANDEN VAN NEDERLANDS GETEELDE GANGBARE UIEN

In 2009 had Nederland al een marktaandeel op de markt van uien van 20% wereldwijd. Dit is dus gegroeid ten opzichte van 2008. In tabel 15 is te zien naar welke delen van de wereld het meeste uien werden geëxporteerd in 2008. (GroentenFruit Bureau, 2009)

TABEL 15: EXPORT VAN NEDERLANDSE UIEN NAAR VERSCHILLENDE DELEN VAN DE WERELD IN 2008 (GROENTENFRUIT BUREAU, 2009)

Europese Unie	(oude) Sovjet-Unie	Afrika	Azië	Andere landen (inclusief VS)
30%	25%	25%	10%	10%

In tabel 16 is dit verder gespecificeerd. Hierin is voor de belangrijkste landen te zien hoeveel procent van de totale export van Nederlandse uien daarheen werd geëxporteerd in 2008 en 2009. De meeste uien werden toen geëxporteerd naar (West) Afrika. Dit is belangrijk voor een erg groot gedeelte van de export, maar liefst 31,5%. Op de tweede plaats vertrokken er veel uien naar het Verenigd Koninkrijk en daarnaast op de derde plaats naar Rusland. Maar ook Duitsland, Maleisië, Centraal Amerika, België, Luxemburg en Frankrijk waren erg belangrijke landen voor de export van Nederlandse uien.

TABEL 16: PERCENTAGES TOTALE EXPORT NEDERLANDSE UIEN 2008-2009 (GROENTENFRUIT BUREAU, 2009)

Bestemming	Percentage van totale export
(West) Afrika	31,5%
Verenigd Koninkrijk	12,0%
Rusland	6,9%
Duitsland	6,7%
Maleisië	6,1%
Centraal Amerika	5,9%
België en Luxemburg	4,8%
Frankrijk	4,7%
Polen	2,9%
Italië	1,9%
Indonesië	1,7%
Spanje	1,6%
Ierland	1,6%
Israël	1,3%
Zuid Amerika	0,9%
Rest landen Europese Unie	6,4%
Rest landen buiten Europese Unie	2,2%

Na de oogst van 2014 werden er erg veel uien geëxporteerd. De Russische markt was weggefallen door de boycot, maar toch was de export van 2015 één van de grootste ooit met maar liefst 462 miljoen kilo geëxporteerde uien in de eerste zes maanden van 2015. Er werden nieuwe markten aangeboord. Een voorbeeld hiervan is Brazilië. Dit was in de eerste helft van 2015 de grootste exportbestemming voor Nederlandse uien. Daarnaast openden ook Panama en Indonesië de grenzen voor de Nederlandse Uien. (GroentenFruit Huis, 2015)

In bijlage 15 is een tabel opgenomen waarin de opbrengsten in euro's per land worden weergegeven voor de export van Nederlandse uien. Uit deze tabel blijkt dat deze landen in 2014 en in 2015 in de volgende volgorde staan:

2014	2015
1. Verenigd Koninkrijk	1. Duitsland
2. Duitsland	2. Verenigd Koninkrijk
3. België	3. Senegal
4. Rusland	4. België
5. Senegal	5. Brazilië
6. Frankrijk	6. Frankrijk
7. Polen	7. Ivoorkust
8. Ivoorkust	8. Maleisië
9. Guinee	9. Guinee
10. Mauritanië	10. Mauritanië
11. Ierland	11. Rusland
12. Zweden	12. Polen
13. Maleisië	13. Zweden

Wat hieraan heel erg opvalt, is dat het Verenigd Koninkrijk een zeer belangrijke afnemer is. Samen met Duitsland en België zijn zij de belangrijkste afzetlanden voor de Nederlandse uien.

Daarnaast is duidelijk te zien dat Rusland in 2014 nog een belangrijke positie had als exportland voor Nederland, maar dit in 2015 zeer ver is weggezaakt. Dit komt omdat Rusland op 7 augustus 2014 een invoerverbod heeft ingesteld op de invoer van zuivel, vlees, groente en fruit uit de Europese Unie. Hierdoor zijn er haast geen uien meer geëxporteerd naar Rusland. Hierdoor is deze markt volledig weggefallen. (Berkum & Jukema, 2015)

In de jaren voor 2017 gingen de uien van mindere kwaliteit vaak naar Polen, maar Polen neemt fors minder uien af uit de oogst van 2016. Zelfs bij lage prijzen zijn ze niet geïnteresseerd. Dit omdat het land zelf voldoende product heeft. (Smale, 2017)

Daarnaast hebben ook Frankrijk, Maleisië, Polen, Ierland en Zweden invloed op de markt van de Nederlandse uien. Brazilië is in 2015 erg omhoog geklommen als afzetland.

Volgens uienhandelaar Bram Harpe van Agrifirm gaan er met name in het eerste seizoen veel uien naar Afrika, en dan met name naar Senegal omdat Senegal de grootste haven heeft in dat gebied: de haven van Dakar. Dit seizoen loopt van juli tot en met januari. (Harpe, 2017)

Maleisië, Azië en het Midden-Oosten zijn ook hoofdbestemmingen geweest van Nederlandse uien. Van deze landen is Maleisië wel belangrijk. Dit omdat Maleisië een redelijk stabiele afnemer is. Er zijn echter containers te kort, waardoor de afzet naar Maleisië beperkt is gebleven. (Harpe, 2017)

3.3.2 DE EXPORTLANDEN VAN NEDERLANDS GETEELDE BIOLOGISCHE UIEN

Voor de landen om Nederland heen zijn de landen die belangrijk zijn voor de export van biologische uien. Gangbare uien mogen behandeld worden met MH60, waardoor de kiem geremd wordt en ze langer bewaard kunnen worden dan biologische uien die niet met MH60 behandeld mogen worden. Zodra een biologische ui bewerkt gaat worden en de ui te maken krijgt met enkele temperatuurschommelingen, zal hij gaan kiemen omdat hij niet behandeld is. Tot januari zijn de biologische uien eigenlijk wel rustig en goed te bewaren. In november kunnen biologische uien eventueel wel naar Afrika (Senegal) of eventueel naar Brazilië toe. Dan is de kans wel groot dat ze hier goed aankomen. Na januari is het niet meer verstandig om biologische uien ver weg te sturen omdat dit niet goed gaat. (Harpe, 2017)

Omdat het niet meer mogelijk is om de biologische uien ver weg te sturen na januari, wordt er voornamelijk in Europa verkocht. Echter is het zo dat er binnen Europa geen grote containers biologische uien worden verkocht, maar dat deze uien in zakken gaan die gelijk doorgaan naar de supermarkten. Op het moment dat ze gesorteerd worden moeten ze dezelfde week nog bij de consument in de winkel liggen. Vanaf dat moment kunnen de uien eigenlijk maar veertien dagen uitgestald liggen waarna ze gaan kiemen. Dit is ook de reden dat het exporteren naar verre landen niet mogelijk is. Naar Afrika zijn de uien twee weken onderweg en naar Brazilië zelfs drie weken. (Harpe, 2017)

Daarnaast kiest de consument steeds meer voor biologische producten, en de biologische uien blijven in de buurt van Nederland. Supermarkten in met name Nederland, België, Duitsland en Frankrijk gaan steeds meer biologische producten afzetten. De biologische uien die in die supermarkten worden afgezet verdringen de gangbare uien uit de schappen. (Harpe, 2017)

3.3.3 BELANGRIJKSTE EXPORTLANDEN

Op basis van deze informatie is geconcludeerd dat de landen waar de meeste gangbare uien naar geëxporteerd werden zijn: het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Senegal, België, Frankrijk en Brazilië.

Voor de export van biologische uien zijn met name het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, België en Frankrijk belangrijk.

3.4 ONTWIKKELINGEN EN INVLOEDEN IN DE BELANGRIJKSTE EXPORTLANDEN

In deze paragraaf zullen de ontwikkelingen genoemd worden voor de belangrijkste exportlanden van de Nederlandse uien, per land.

3.4.1 VERENIGD KONINKRIJK

Hoewel het Verenigd Koninkrijk nog steeds het belangrijkste afzetland is van Nederlandse uien, loopt de handel met de Britten al jaren terug. Waar zeven jaar geleden nog 8,9% van de totale uitvoer van alle Nederlandse goederen naar het Verenigd Koninkrijk ging, is dit nu nog 7,8%. Toch zet de uiensector nog bijna 10% af in het Verenigd Koninkrijk. (Provinciale Zeeuwse Courant, 2016)

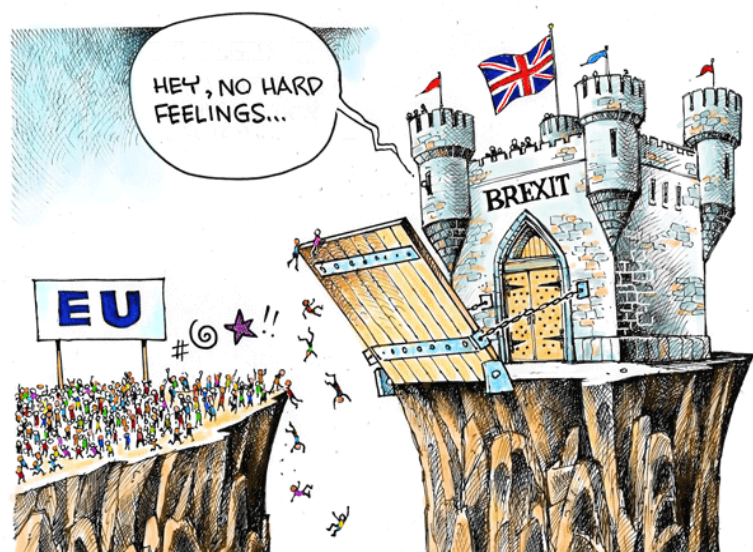
De ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk en de verwachte invloed van deze ontwikkelingen op de prijs van de Nederlandse uien zijn hieronder beschreven.

3.4.1.1 ONTWIKKELINGEN IN HET VERENIGD KONINKRIJK

Volgens grote retailers in het Verenigd Koninkrijk is de vraag naar biologische producten nu het grootste in tien jaar. De oorzaak hiervan wijden zij aan dat na de economische crisis de focus daar meer ligt op gezondheid. Steeds meer consumenten vinden het niet erg om extra te betalen voor biologische voeding in plaats van gangbare voeding. Hun laatste cijfers laten een jaarlijkse stijging van ongeveer 5% zien. (Doward, 2017)

In het Verenigd Koninkrijk groeit dus de vraag naar biologisch voedsel, waardoor het één van de belangrijkste afzetlanden van Nederlandse biologische uien is. Omdat de biologische markt veel kleiner is, zou het zeker voor de sector zeer slecht zijn als de handel met het Verenigd Koninkrijk vermindert. (Woude, 2015)

Het Verenigd Koninkrijk is een grote afnemer van biologische uien. De export naar het Verenigd Koninkrijk is op dit moment ook nog erg makkelijk, omdat de afstand klein is. De biologische uien kunnen niet behandeld worden, waardoor de

AFBEELDING 1: BREXIT (GRANLUND, 2016)

biologische uien eerder gaan kiemen en niet zo lang onderweg kunnen zijn. De supermarkten in het Verenigd Koninkrijk gaan steeds meer biologische uien afzetten, waardoor ze de gangbare uien uit de schappen verdringen. Echter vinden ook supermarkten in het Verenigd Koninkrijk het local-for-local principe belangrijk, waarbij de uien in de eigen buurt geteeld worden. (Harpe, 2017)

Er bestaat een zekere kans dat deze handel met het Verenigd Koninkrijk op redelijk korte termijn zal verminderen. Het Verenigd Koninkrijk zal de Europese Unie waarschijnlijk gaan verlaten door middel van de Brexit. Dit is uit het referendum gekomen dat plaatsvond op 23 juni 2016. De uitslagen van dit referendum zijn te zien in afbeelding 2. Dit zou gevolgen kunnen hebben voor de Nederlandse export. De premier van het Verenigd Koninkrijk heeft geaccepteerd dat er zal worden onderhandeld over een handelsovereenkomst met de Europese Unie zodra het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie heeft verlaten. Ze wil ook graag dat de huidige marktregels, inclusief het vrij bewegen van personen door landen, van kracht blijven in een overgangperiode na de Brexit. Hoe lang deze periode zal duren is nog niet bekend, maar na deze periode zullen ook deze regels verdwijnen. Het plan van het Verenigd Koninkrijk is om de Europese Unie te verlaten in april 2019. (Giles, 2017)

AFBEELDING 2: UITSLAG STEMMEN VAN REFERENDUM VOOR DE BREXIT (WIKI ELECTIONS, 2016)

Philip Clarke van Farmers Weekly heeft onderzoek gedaan naar de mening van Britse boeren over de Brexit. Dit werd uitgevoerd voordat het referendum op 23 juni 2016 plaatsvond en hieruit bleek dat een groot deel van de Britse boeren een Brexit steunde. De reden die zij noemden om de Europese Unie te verlaten, waren de zeer grote immigratie, te veel EU-regelingen en de zorgen over het verlies van soevereiniteit aan Brussel. Vooral de jonge Britse boeren waren enthousiast over een Brexit.

Voor het referendum dachten er meer boeren dat ze beter af waren met een Brexit dan na het referendum. Het besef begint te groeien dat het nog wel eens lastig kan gaan worden als het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaat en de regels voor de boeren worden bepaald in Londen. (Clarke, 2017)

Ook Jan Vullings, hoofdredacteur van vakblad 'Boerderij Ambitie', denkt dat een Brexit onafwendbaar is. Zowel Londen als Brussel zijn zich klaar aan het maken voor een harde strijd over de voorwaarden. De inzet in deze strijd is de positie die het Verenigd Koninkrijk krijgt nadat zij zijn uitgetreden uit de Europese Unie.

Nu de Brexit er aan zit te komen, ontstaat er grote onzekerheid op de markten. Afnemers kiezen voor kortdurende contracten en de koers van het Britse pond is veel lager dan voorheen. De gevolgen voor de land- en tuinbouw worden niet genoeg meegenomen in het keuze vóór een Brexit. Volgens Jan Vullings is daarom ook de angst gerechtvaardigd dat de agrarische belangen worden omgeruild voor grotere belangen. Deze grotere belangen bestaan uit de chemische-, auto- en staalindustrie. (Vullings, 2017)

Daarnaast heeft premier Theresa May al duidelijk gemaakt dat ze ook de Europese douane-unie wil verlaten, maar dat ze wel graag een 'douane-overeenkomst' wil. Dit zodat er zo vrij mogelijk handel kan worden gedreven. Echter is het maar de vraag of dit haalbaar is, en zeker voor de landbouw. Dit omdat het Verenigd Koninkrijk ook vrijhandelsverdragen wil sluiten met landen buiten de Europese Unie. Voorbeelden hiervan zijn de Verenigde Staten en Nieuw-Zeeland. Als het land in de douane-unie blijft is dit onmogelijk. Als ze deze andere verdragen sluiten, dan zal

de import van goedkoop voedsel uit die landen leiden tot meer goedkope Britse producten op de Europese markt. Als de andere lidstaten de tariefvrije handel blijven toestaan, is dit een risico voor deze lidstaten, waaronder Nederland ook valt. (Clarke, 2017)

Ook het Nederlandse ministerie is erg bezorgd over de gevolgen van de Brexit voor de landbouw. Om deze reden hebben zij besloten om voor de komende twee jaar weer een landbouwraad aan te stellen op de ambassade in Londen. (Boerderij Ambitie, 2017)

3.4.2.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

Bedrijven die veel zaken doen met het Verenigd Koninkrijk ervaren nu al de pijn. Er zijn dan nog geen invoertarieven en importquota ingesteld, maar de waarde van het pond is sinds het referendum maar liefst vijftien procent gedaald. De afnemers in het Verenigd Koninkrijk verwachten dat dit nog verder zal dalen, en nemen dit ook mee in hun contracten. Ze kiezen vaker voor kortere contracten omdat de toekomstige handelsrelatie met het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie onzeker is. (Boerderij Ambitie, 2017)

Jaap Wiskerke, directeur van Wiskerke Onions denk dat de directe pijn te overzien is. De Britse markt is voor de uienexport veel belangrijker dan de Franse en Duitse markt. Vaak is alleen West-Afrika een grotere afnemer van uien. De schommelingen met het pond maakt hij zich nog niet zo druk over, omdat er in de handel wel vaker schommelingen plaatsvinden. (Boerderij Ambitie, 2017)

Bram Harpe, uienhandelaar bij Agrifirm hoopt dat de Brexit weinig invloed zal hebben op de export van Nederlandse uien, maar denkt dat dit wel zou kunnen. Hij denkt dat Nederland er belang bij heeft dat het een zachte Brexit wordt, maar veel andere Europese landen lijken dit minder belangrijk vinden. (Harpe, 2017)

Hoe hard de handel geraakt zal worden als de Brexit eenmaal een feit is, hangt volledig af van de overeenkomst die de Britse regering met de Europese Unie sluit. Er zijn hiervoor dus verschillende opties. Bij de meest eenvoudige optie, behoudt het Verenigd Koninkrijk zijn toegang tot de interne markt, zonder dat ze hier zelf lid van zijn. Hierbij zullen er geen tarieven komen en de afspraak dat de sanitaire- en veterinaire afspraken die binnen de Europese Unie worden gemaakt zullen door de Britten moeten worden overgenomen. Echter is dit voor de voorstanders van de Brexit geen aantrekkelijke optie, omdat het vrije verkeer van personen dan in stand blijft en ze moeten meebetalen aan een budget en regels waar ze geen invloed op hebben. Daarnaast mag het Verenigd Koninkrijk geen vrijhandelsverdragen sluiten. Een andere optie is dat de Europese Unie een vergaand handelsverdrag met het Verenigd Koninkrijk sluit. Hierdoor zullen de tarieven laag blijven, maar het is nog de vraag of Europa dit wenselijk vindt. Daarnaast is dit slechts een tijdelijke oplossing. Ook zullen controles bij de grenzen nodig zijn, wat een bedreiging vormt voor de agrarische handel. Landbouwproducten zijn levende have en verspreiding van ziekten en plagen worden in de internationale agrarische handel gezien als een redelijk groot risico. In de meest realistische opties zal het Verenigd Koninkrijk verse producten zoals uien wel uit Europa kopen, omdat er hiervoor eigenlijk geen alternatieven zijn. (Boerderij Ambitie, 2017)

De handel met het Verenigd Koninkrijk zal niet stil liggen na de Brexit, maar het zal wel moeilijker worden. Het is realistisch dat wederzijdse importheffingen worden afgewend. Hiervoor zou het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld lid kunnen worden van de Economic Free Trade Area (EFTA). Echter heeft de Europese Unie ervaring met deze situaties met de Oeso-landen (Economische Samenwerking en Ontwikkeling), en deze ervaring leert dat andere

handelsbelemmeringen minder snel worden afgebouwd dan tussen lidstaten van de Europese Unie onderling. (ING Groep N.V., 2016)

Waarschijnlijk zullen de prijzen van zowel gangbare- als biologische uien uit Nederland iets dalen op korte termijn, omdat er nog niet duidelijk is wat de afspraken zijn en er daarom steeds kortere contracten worden gesloten. Wat de prijs zal gaan doen als er meer duidelijkheid is, is nog niet te voorspellen. Echter is het wel mogelijk dat de prijs van biologische producten toch op het huidige niveau blijft, omdat de vraag naar biologische producten in Engeland zo groot is. Het is dus nog onduidelijk wat voor ontwikkelingen de export naar het Verenigd Koninkrijk zal doormaken in de komende tien jaren.

3.4.2 DUITSLAND

De export van Nederlandse landbouwgoederen naar Duitsland in de jaren 2010 tot en met 2015 met bijna 25% toegenomen. Echter werd het aandeel van Nederland in de Duitse invoer minder, omdat Duitsland ook meer producten ging importeren uit andere landen. Duitsland is het land waar Nederland het meeste aan verdient. Het belangrijkste afzetgebied in Duitsland van agrarische producten uit Nederland is Noordrijn-Westfalen. Hier werd bijna 40 procent van de in Nederland geteelde landbouwgoederen die naar Duitsland zijn geëxporteerd afgezet. Daarnaast zijn ook de deelstaten Beieren, Nedersaksen en Baden-Württemberg belangrijk. (Wiepkema, 2016)

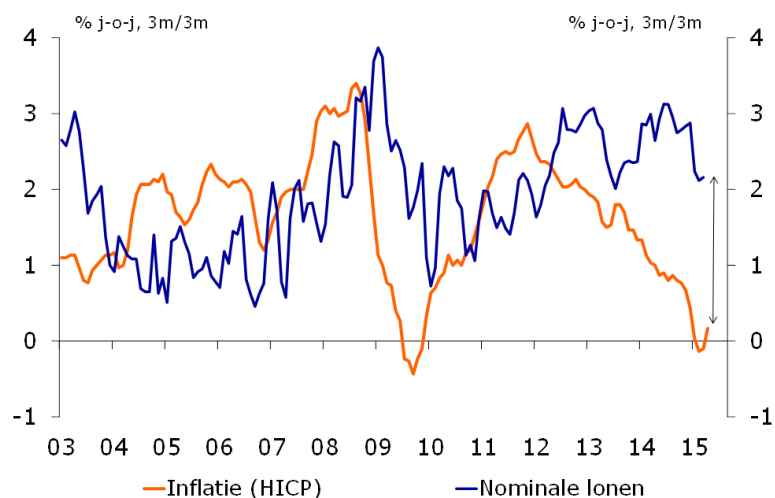
De ontwikkelingen in Duitsland en de verwachte invloed van de ontwikkelingen op de prijs van de Nederlandse uien zijn hieronder beschreven.

3.4.2.1 ONTWIKKELINGEN IN DUITSLAND

In Duitsland wordt er steeds meer biologisch gegeten. Het is dan ook een van de belangrijkste landen voor de export van biologische uien. Volgens Kees van Woerden van biologisch akkerbedrijf Van Woerden Flevo uit Biddinghuizen heeft Duitsland veel geld voor voedsel over. De markt daar groeit hard. Daarnaast is het een land met een grote bevolking die steeds vaker biologische producten willen eten. (Woude, 2015)

In Duitsland is van het totale areaal momenteel ruim zes procent biologisch. Toch importeert Duitsland gemiddeld vijftig procent van hun biologische producten uit het buitenland. (Bionext, 2016)

De Duitse supermarkten eisen steeds meer verschillende keurmerken, zoals Global Gap, milieukeur en GRASP. GRASP is vaak vooral bij biologische telers belangrijk omdat deze telers vaak meer mensen aan het werk hebben. Bij Grasp gaat het erom dat de arbeidsomstandigheden en salarissen goed en verantwoord zijn. GRASP komt ook steeds meer op voor gangbare telers, maar die hebben vaak geen/minder personeel in dienst waardoor dit

GRAFIEK 2: REËLE LONEN IN DUITSLAND (RABOBANK, 2015)

vaak niet interessant is. De afzet van gangbare uien in Duitsland wordt hierdoor steeds verder beperkt. (Harpe, 2017)

Naar de verwachtingen van de Rabobank, zal de Duitse economie blijven groeien, en wordt deze economische groei breed gedragen. De krappe arbeidsmarkt heeft gezorgd voor een opwaartse druk op de nominale lonen. Hierdoor is het reëel beschikbare inkomen van huishoudens stevig ondersteund. Dit is ook te zien in grafiek 2. De nominale lonen zijn hoger, terwijl de inflatie lager is. Hierdoor hebben mensen meer te besteden. Ook zorgt de sterke verbetering van de financiën van de overheid voor ruimte op de begroting, waarmee investeringen mogelijk wordt gemaakt. Daarnaast ontwikkelt de internationale handel zich zeer gunstig in Duitsland. De Rabobank verwacht dan ook dat de gunstige exportontwikkeling ervoor zorgt dat deze de forse importgroei zal compenseren. (Rabobank, 2015)

Er zijn volgens de Rabobank echter ook zaken die ervoor kunnen zorgen dat de solide economische basis van de Duitse economie wordt aangetast. Van alle Europese landen heeft Duitsland het meeste te maken met een grote toestroom van vluchtelingen. Deze zijn vooral afkomstig uit Syrië en Noord-Afrika. Omdat het lastig is om een inschatting te maken van de economische impact van deze vluchtelingenstroom op de economie, heeft de Rabobank een ruwe schatting gemaakt hiervan.

Op korte termijn ontstaan er budgettaire lasten met de opvang van vluchtelingen. In 2015 rapporteerde de Deutsche Bank dat elke vluchteling de staat jaarlijks €9.000 kostte. Hierin zitten wel de kosten voor gezondheidszorg en huisvesting, maar hierin zitten geen kosten voor eventuele taalcursussen en dergelijke. Hierdoor is er minder geld vrij voor de verdere ontwikkeling van de economie. Als het Europese plan voor de herverdeling van de vluchtelingen in de praktijk niet goed uitpakt, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de internationale handel. Hierdoor kunnen er namelijk grenscontroles ontstaan, waardoor de beweging van mensen zonder controle door de Europese Unie wordt aangetast. Dit zal ervoor zorgen dat de transactiekosten voor export worden verhoogd. Op lange termijn kan de instroom van vluchtelingen juist economische kansen bieden voor Duitsland. Dit omdat Duitsland sterk te maken heeft met een vergrijzende bevolking. Hierdoor daalt de beroepsbevolking en krimpt het arbeidsaanbod. Doordat vluchtelingen uit Syrië over het algemeen relatief goed zijn opgeleid, kunnen deze zorgen voor hogere productiviteitseffecten en hierdoor kan dit zorgen voor positieve effecten op de welvaart. (Rabobank, 2015)

3.4.2.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

Omdat de welvaart in Duitsland met betrekking op de economie blijft stijgen en huishoudens meer te besteden hebben, is de kans dat de handel met Duitsland op korte termijn verslechtert niet erg groot. De handel zou juist kunnen verbeteren. Dit blijkt ook uit de cijfers: tussen 2010 en 2015 is de export naar Duitsland met 25% toegenomen. (Rabobank, 2015)

Daarnaast is er in Duitsland een trend aanwezig waardoor de consument daar graag biologische producten wil eten. De stijgende welvaart in Duitsland ondersteunt dit. Dit omdat biologische producten duurder zijn, maar als mensen meer te besteden hebben wordt deze drempel minder hoog. (Woude, 2015)

Omdat Duitsland 50% van de biologische producten uit het buitenland importeert lijkt het erop dat er voor deze producten zeker nog ruimte op de markt is. (Bionext, 2016)

Hiermee worden er geen grote veranderingen verwacht op de markt voor gangbare uien, maar de vraag naar biologische producten zal waarschijnlijk blijven stijgen in de komende tien jaren.

Hierdoor zal ook de prijs voor gangbare uien waarschijnlijk rond huidige niveau blijven, terwijl de prijs voor biologische producten mogelijk op hetzelfde niveau blijft of nog verder zou kunnen stijgen.

3.4.3 SENEGAL

Het belang van Senegal voor de Nederlandse goederenhandel neemt al jaren toe. Senegal heeft eigenlijk voldoende uien om de gehele bevolking zelfstandig van uien te kunnen voorzien. Ze blijven echter wel tonnen uien importeren. (Hommes, 2017)

3.4.3.1 ONTWIKKELINGEN IN SENEGAL

Van augustus tot februari wordt er per week bijna 2.000 ton uien geïmporteerd door Senegal. Al tien jaar lang is er een regeling getroffen door de Senegalese overheid om import te verbieden tijdens de lokale oogstperiode. Dit doen zij om de lokale uientelers te beschermen. Er wordt in Senegal ook veel ui gegeten. Hoewel de uienhandelaren in Senegal het niet eens zijn met het verbod, lijkt het toch een goede beslissing te zijn geweest voor de lokale bevolking in Senegal. De productie van uien is in die tien jaren maar liefst verzesvoudigd. (Hommes, 2017)

AFBEELDING 1: UIENTEELT IN SENEGAL (FRESH PLAZA, 2012)

In 2012 werd er 133.000 ton uien naar Senegal geëxporteerd vanuit Europa, waarvan er 90 procent uit Nederland kwam. Er zijn hier echter wel gevolgen aan: hoewel er in Senegal meer dan genoeg wordt geproduceerd, wat nog veel met de hand gebeurt zoals te zien in afbeelding 3, blijkt een groot deel van de productie uit Senegal op het land liggen. Hoewel zij bescherming hebben door het importverbod, importeren

Senegalese importeurs veel uien uit het buitenland, waarna zij deze opslaan in opslagruimtes. Dit doen zij omdat de Europese kwalitatief beter zijn dan die uit Senegal. Op dit moment lijkt het niet alsof er iets aan gaat veranderen, omdat de lokale boeren in de zomer op de markt komen en de uienhandelaren geld verdienen in de winter. Zo heeft bijna iedereen er wel vrede mee in Senegal. (Hommes, 2017)

In Senegal is het bruto binnenlands product per hoofd €3.365. In Nederland is dit maar liefst €46.661. (Tasch, 2017)

Om de reden dat het bruto binnenlands product per hoofd in Senegal zo laag ligt, en de bevolking dus erg arm is, verkopen de Senegalese uientelers de uien allemaal in het hoogseizoen. Dit omdat het in Senegal haast onmogelijk is om de uien lang te bewaren, en het erg moeilijk is om buiten het seizoen te telen. Daar hebben de meeste mensen daar de kennis niet voor, waardoor ze een derde van oogst verliezen. Dit heeft grotere gevolgen dan de lagere prijs die ze krijgen als ze de uien verkopen in het hoogseizoen. (Hommes, 2017)

Hoewel Senegal een 'typisch Afrikaans' land is met armoede en gebrekkige infrastructuur is er in het land vrede en democratie, terwijl de regio eromheen onrustig is. Er is een

ontwikkelingsstrategie van toepassing in Senegal voor de komende twintig jaar, waardoor er veel investeringen gedaan kunnen worden en de verwachting voor de economie een jaarlijkse groei krijgt van 7 procent. Dit plan heet het 'Plan Senegal Emergent'. (Kooiman, 2015)

Volgens Bram Harpe van Agrifirm is Senegal goed geschikt om uien te telen. Dat is ook de reden dat hij denkt dat de uienteelt daar wel zal gaan uitbreiden. Nederland heeft ongevraagd heel veel uien in Senegal op de kades gezet toen het importverbod nog niet van kracht was, waardoor er een grote voorraad was die nog steeds verkocht werd buiten het seizoen. Het is daarom wel mogelijk dat er zwaardere sancties vanuit de overheid gaan komen. Mocht dit gebeuren, dan is Afrika nog steeds heel groot met een grote bevolkingsgroei, waardoor er in de omringende landen wel uien verkocht kunnen worden. (Harpe, 2017)

3.4.3.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

De reden waarom de overheid niet meer maatregelen neemt, is omdat de staat grotendeels afhankelijk is van invoerbelasting. Maar liefst 30 procent van het geld dat er binnenkomt in de staatskas van Senegal, is importbelasting. Het is dus niet aannemelijk dat zij op korte-/middellange termijn over zullen gaan op een volledig importverbod van uien in plaats van een seizoensgebonden verbod. (Hommes, 2017)

Daarnaast lijkt de economie te groeien, waardoor het niet aannemelijk is dat er grote veranderingen zullen plaatsvinden in de import van Nederlandse uien door Senegal in de komende tien jaren. Hiermee zal waarschijnlijk de prijs ook geen grote veranderingen doormaken.

3.4.4 BELGIË

Ook in België zijn er verschillende ontwikkelingen die invloed zouden kunnen hebben op de uienmarkt. Deze zijn hieronder beschreven.

3.4.4.1 ONTWIKKELINGEN IN BELGIË

In België begint de productie van uien toe te nemen. In 2016 is de productie van uien daar toegenomen met tien procent. Er worden meer uien geteeld in zowel Wallonië als Vlaanderen. België teelde traditiegetrouw vooral voor de industrie. In de komende jaren zal er steeds meer voor de versmarkt geteeld worden. De supermarkten daar zoeken vooral lokale producten, en dus ook lokale uien.

De Belgische telers en handelaren zeggen dat dit voor Nederland een mogelijke bedreiging zal zijn in de toekomst. Deze Belgische telers zeggen dat Nederland nog te laconiek reageert, maar dat ze het volume dat er aan komt niet mogen onderschatten. Dit omdat de Belgische telers steeds meer ervaring krijgen en ze hierdoor steeds meer de markt kunnen bedienen met hun eigen producten. (Mulderij, 2016)

Enkele uienverwerkers uit Zuid-Nederland halen hun uien nu al uit België, omdat dit net zo ver is als bijvoorbeeld Flevoland. (Harpe, 2017)

In België zoeken telers nieuwe teelten die meer rendementen opleveren omdat de prijs van de suikerbieten onder druk staat. De groeiomstandigheden in België zijn ideaal om uien te telen. Volgens Guido Schriever van Agro-Sud zullen Nederlandse uienverwerkers uitwijken naar het zuidoosten van België, waar ze hun vroege zaaiuien vandaan zullen halen. Dit omdat België gemiddeld hogere temperaturen heeft in het binnenland dan Nederland waardoor de akkerbouwers in het zuidoosten van België eerder kunnen gaan zaaien en oogsten. Wel zijn

Belgische telers volgens uienhandelaar Reginald Buysse gewend aan contracten en nemen zijn niet graag risico's. (Boerenbusiness, 2016)

Daarnaast speelt ook in België de trend op van het meer eten van biologische producten en het minder eten van Vlees. Uit een onderzoek van marktbureau iVox onder 2.200 Belgen is gebleken dat 16 procent van de Vlamingen drie of meer keer in de week vegetarisch eten. De markt van biologische producten groeit hard. Dit komt mede doordat zowel de Waalse- als de Vlaamse overheid de vraag naar biologische producten actief stimuleren. De vraag naar biologische producten stijgt al enkele jaren, en deze vraag bleef ook doorgaan tijdens de economische crisis. 9 procent van de gezinnen koopt minstens wekelijks biologische producten. In Wallonië worden er meer biologische producten gekocht dan in Vlaanderen. Vooral in de supermarkten werden er steeds meer biologische producten verkocht. (AGF, 2016)

3.4.4.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

Omdat er meer uien worden geteeld in België en er daar ook nog duidelijk ruimte is om het areaal uit te breiden, is de kans dat België minder gangbare uien zal importeren steeds groter, dit gebeurt nu ook al. België wordt vooral op het gebied van gangbare uienteelt steeds meer zelfvoorzienend. Echter is er wel kans dat België steeds meer biologische uien zal gaan importeren omdat de vraag naar biologische producten steeds groter wordt. Daarnaast gaan steeds meer mensen vegetarisch eten, waardoor de kans dat de vraag naar biologische uien zal groeien groter wordt. Hierdoor zal de prijs van gangbare uien die naar België gaan waarschijnlijk licht dalen in de komende tien jaren, terwijl de prijs van biologische uien waarschijnlijk licht zal stijgen in hetzelfde tijdsbestek.

3.4.5 FRANKRIJK

De Franse economie verkeerde begin 2016 in een noodsituatie volgende de Franse president François Hollande. Hij vond dat het tijd werd voor een nieuw sociaal-economisch model. In november 2015 was ruim 10 procent van de beroepsbevolking werkloos. President Hollande stelde tijdelijke maatregelen voor die het voor bedrijven aantrekkelijker moesten maken om werknemers aan te nemen door middel van bonussen. (Nu.nl, 2016)

3.4.5.1 ONTWIKKELINGEN IN FRANKRIJK

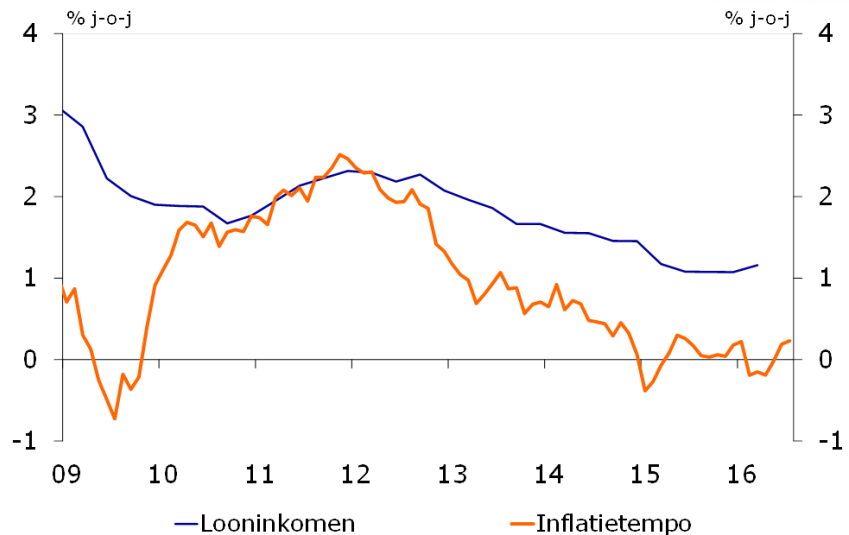
De Franse economie begon in 2016 erg goed wat steeds naar boven werd bijgesteld. In het tweede kwartaal van 2016 kwam de economie tot stilstand, waarbij de groei volledig stopte. Dit had vooral te maken met stakingen, waardoor de consument zijn aankopen niet kon doen. Ook daalden de investeringen. Er werd wel een positieve bijdrage geleverd door de netto-export, maar dit kwam eigenlijk door de dalende import. (Rabobank, 2016)

De economische groei in Frankrijk is vooral afhankelijk van consumptie, maar op dat gebied zijn er geen goede vooruitzichten. In de eerste helft van 2016 lag de inflatie rond de 0%. Dit is echter gestegen tot 1/1,5% omdat het effect van de lagere olieprijsen is afgenomen. Hierdoor zullen gezinsuitgaven iets achterblijven want er is nauwelijks sprake van loonstijgingen door de ruime arbeidsmarkt. Dit is ook te zien in grafiek 3 op de volgende pagina. Hier is het ook duidelijk te zien dat het looninkomen veel lager ligt dan dat van Duitsland, wat behandeld is in paragraaf 3.4.2.1. Het looninkomen blijft dalen terwijl de inflatie weer lijkt te groeien. Hierdoor hebben mensen minder te besteden. Volgens de Rabobank komt deze groei van de productiviteit gedrukt worden door het gebrek aan liberalisering en door de rigide arbeidsmarkt. (Rabobank, 2016)

Ondanks de crisis en het lage looninkomen, wordt er in Frankrijk wel steeds meer biologisch gegeten. De biologische verkopen in Frankrijk zijn in 2016 met 20% toegenomen, wat de grootste toename in zeven jaar is. Hoewel Frankrijk er langer over deed om over te stappen op biologisch voedsel dan bijvoorbeeld Duitsland, bleek in 2016 biologisch toch steeds normaler te worden.

Wat erg opvallend is aan deze grote toename, is dat de verkoop van gangbare supermarktproducten maar met 1% is toegenomen in dezelfde periode. Maar er is in Frankrijk ook een toename van het aantal biologische landbouwbedrijven. Hierdoor gaat de toenemende productie van biologische producten gelijk op met de vraag hiervan. (Biojournaal, 2016)

GRAFIEK 3: REËLE LONEN IN FRANKRIJK (RABOBANK, 2016)

Ook het Bureau Landbouw Raad (Nederlandse Ambassade in Parijs) zegt dat de Franse markt voor biologisch voedsel blijft, zelfs met de economische crisis in Frankrijk. De aankopen van biologische producten vond in 2015 voor ruim 80 procent plaats via supermarkten en biologische winkelketens. Van alle verkochte biologische producten hebben importproducten een aandeel van ruim 25%. Volgens het Bureau Landbouw Raad zijn er dus zeker kansen, ook voor Nederlandse exporteurs. (Landbouw Bureau Parijs, 2015)

3.4.5.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

Omdat de economie in Frankrijk nog steeds niet erg goed is, lijkt het erop dat er geen grote veranderingen zullen plaatsvinden in de import van gangbare uien in de komende tien jaren. Omdat de vraag naar biologische producten ondanks de crisis zo groot blijft en er kansen zijn voor Nederlandse exporteurs, zal waarschijnlijk de prijs van biologische producten hetzelfde blijven of eventueel zelfs stijgen in de komende tien jaren.

3.4.6 BRAZILIË

In 2016 en 2017 wordt de uienmarkt naar Brazilië steeds minder. Brazilië is geen stabiele afnemer en heeft in 2017 voldoende eigen oogst beschikbaar. Daarnaast protesteren Braziliaanse uientelers in de zuidelijke deelstaat Santa Catarina tegen importuizen uit Nederland. Deze uientelers willen dat er voor uien een invoerheffing van 35% wordt geheven om de eigen teelt te beschermen tegen importuizen. (Smale, 2017)

3.4.6.1 ONTWIKKELINGEN IN BRAZILIË

Brazilië was een paar jaar geleden nog het voorbeeld van een land dat zich van ontwikkelingsland tot bloeiende economie had omgevormd in slechts korte tijd. Doordat er een grote vraag was naar soja, olie en ijzererts uit onder andere China, stroomde het geld binnen in Brazilië. Hierdoor groeide de middenklasse zeer sterk. Op deze manier werd het land een BRIC-land (Brazilië, Rusland, India en China). Dit zijn veelbelovende economieën die een groeipotentie hebben. Die tijd is echter voorbij. Er is sprake van een oplopende werkloosheid en een groeiende inflatie (Boon, 2017) en er is een crisis aan het ontstaan.

Voor al de slechte economie is funest voor het land. De Brazilianen worden namelijk onrustig als het economisch slecht gaat, omdat het land zo'n twintig jaar geleden nog in een erge crisis met hyperinflatie verkeerde. Dit ligt bij veel Brazilianen nog vers in het geheugen, waardoor het volk argwanend wordt. Het helpt daarbij niet dat de regering een zeer slecht economisch beleid voert. Daarnaast wordt bijna de helft van de Braziliaanse regering aangeklaagd voor zaken als omkoping, fraude en moord, waardoor de bevolking nog minder vertrouwen krijgt in de overheid. (Boon, 2017)

De binnenlandse markt in Brazilië wordt nog sterk beschermd en gesubsidieerd. Door de economische groei die Brazilië doormaakte kreeg het land veel belangstelling van investeerders uit het buitenland. Om deze reden hadden de investeerders ook grote invloed op het economische beleid. Omdat de Braziliaanse regering echter ook de sociale ontwikkeling belangrijk vond, waar ook grote uitgaven mee gepaard gingen, werden de investeerders minder tevreden (Rossum, 2013).

Brazilië zou volledig zelfvoorzienend kunnen zijn op het gebied van uien, maar door met name de slechte infrastructuur is dit erg lastig. Doordat er bijna geen wegen zijn gaat het transport van uien tussen het binnenland en de kust met ezels door de bergen, zoals te zien is in afbeelding 4. Hierdoor is het erg lastig om uien vanuit het binnenland naar de kust te krijgen. Er zouden vanuit Nederland nog veel meer uien naar Brazilië kunnen, maar hetzelfde probleem met het transport geldt hiervoor ook. Nederland bevoorraadt nu vooral de kust, maar het is door de slechte infrastructuur erg lastig om uien van de kust naar het binnenland te kunnen brengen. Als de wegen en infrastructuur zou verbeteren, zouden er veel meer kansen zijn om Nederlandse uien daarheen te exporteren. Echter kunnen de Brazilianen zelf dan ook uien uit het binnenland naar de kust kunnen brengen. (Harpe, 2017)

AFBEELDING 2: EZELTRANSPORT IN BRAZILIË
(ZEYAD/REUTERS, 2016)

3.4.6.2 VERWACHTE INVLOEDEN VAN DEZE ONTWIKKELINGEN OP DE PRIJS VAN NEDERLANDSE UIEN

Dit is echter niet duidelijk te voorspellen, omdat dit zeker voor Brazilië zeer veel afhangt van hun eigen oogst en wat de weersomstandigheden daar zijn. Indien zij bijvoorbeeld ongeveer tien procent minder uien zouden hebben, dan zouden al onze Nederlandse uien daar naar toe kunnen. Indien zij ongeveer tien procent meer uien zouden hebben, dan zouden ze niets afnemen. Hierdoor is het een zeer wisselende afnemer van de Nederlandse uien. (Harpe, 2017)

De afzet van Nederlandse uien naar Brazilië is dus zeer afhankelijk van de oogst die zij daar zelf hebben. Waarschijnlijk blijft de afzet naar Brazilië op korte termijn minder en zal dit mogelijk nog verder dalen. Hierdoor zullen waarschijnlijk de prijzen van zowel gangbare- als biologische uien eventueel minder worden, maar doordat de afname door Brazilië erg afhankelijk is van hun eigen uienoogst kan hieruit geen duidelijke voorspelling worden gedaan van de prijsontwikkeling in de komende tien jaren.

4. DISCUSSIE

De doelstelling van dit onderzoek is om akkerbouwers die denken aan het omschakelen van gangbare- naar biologische teelt van uiten goed te informeren over de ontwikkelingen op de Nederlandse uienmarkt. Door beter geïnformeerd te zijn over het onderwerp en wat voor effect dit zal hebben op hun bedrijf kunnen zij een doordachte keuze maken. Daarnaast zullen zij weten wat de ontwikkelingen in de afgelopen jaren waren in saldo per hectare en hoe de verwachting is dat dit saldo per hectare zich in de komende tien jaren gaat ontwikkelen.

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld waarbij kort de resultaten zijn genoemd:

Wat is het verschil in toegerekende kosten per hectare tussen biologische- en gangbare uienteelt?

De grootste verschillen in kosten tussen gangbare- en biologische uienteelt zitten in het zaaizaad en de arbeid door uitzendkrachten. Het zaaizaad van biologische uien is veel duurder dan die van gangbare uien. Daarnaast is het aantal arbeidsuren per hectare van biologische uienteelt veel hoger dan die van gangbare uien.

Naar welke landen is de export van biologische- en gangbare uien het grootst?

De export van uien uit Nederland is het grootst naar de volgende landen: het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Senegal, België, Frankrijk en Brazilië.

Wat zijn de ontwikkelingen van deze landen die invloed zouden kunnen hebben op de Nederlandse markt van uien?

In het Verenigd Koninkrijk is de Brexit momenteel heel actueel en wordt de vraag naar biologische producten steeds groter. In Duitsland is de economie op het moment goed en deze blijft groeien. Daarnaast is de vraag naar biologische producten erg groot. In Senegal hebben ze eigenlijk voldoende uien maar willen ze graag de kwalitatief goede uien uit Europa importeren. Daarnaast ontwikkelt de economie zich positief, en is de overheid afhankelijk van invoerrechten. In België worden er steeds meer uien geteeld waardoor ze minder uien willen exporteren. De vraag naar biologische producten blijft echter steeds groeien en is erg groot. In Frankrijk gaat het niet erg goed met de economie waardoor ze minder importeren, maar desondanks blijft de vraag naar biologische producten erg groot. In Brazilië wordt de economie steeds minder stabiel en gaan ze steeds minder producten importeren. Daarnaast willen de lokale uientelers daar een importverbod op uien uit het buitenland.

Wat is de te verwachten invloed van de ontwikkelingen in deze exportlanden op de prijs van gangbare- en biologische uien die in Nederland geteeld zijn?

Het Verenigd Koninkrijk: De contracten worden steeds korter waardoor de prijzen waarschijnlijk zullen dalen op korte termijn. Omdat de vraag naar biologische producten daar groot is, zal deze prijs waarschijnlijk wel op hetzelfde niveau blijven. Wat er zal gebeuren als er meer duidelijkheid komt over de Brexit, is niet te voorspellen.

Duitsland: Waarschijnlijk zal de prijs van gangbare uien rond het huidige niveau blijven. De prijs van biologische uien zal waarschijnlijk op hetzelfde niveau blijven, of eventueel iets stijgen.

Senegal: Er is een grote kans dat er geen grote veranderingen zullen plaatsvinden in de import van Nederlandse uien, waardoor het niet aannemelijk is dat de prijs grote veranderingen zal doormaken.

België: Waarschijnlijk zal België in de toekomst minder gangbare uien gaan importeren waardoor de prijs licht zal dalen. De vraag naar biologische producten is daar erg groot, waardoor het aannemelijk is dat de prijs daarvan iets zal stijgen.

Frankrijk: Het is aannemelijk dat de prijs van gangbare uien niet erg veel zal veranderen. Omdat de vraag naar biologische producten erg groot blijft, zal deze prijs waarschijnlijk rond hetzelfde niveau blijven of eventueel iets stijgen.

Brazilië: Waarschijnlijk blijft de afzet naar Brazilië op korte termijn minder dan voorheen. Het is aannemelijk dat zowel de prijzen van gangbare- als biologische uien zullen dalen.

4.1 KRITISCHE REFLECTIE OP HET ONDERZOEK

Het onderzoek is in grote mate verlopen zoals het was gepland. Doordat er genoeg informatie beschikbaar was uit de literatuur en het interview met Bram Harpe van Agrifirm, is het niet nodig geweest om Jan Lucas Spijkman, specialist akkerbouw bij Countus, te raadplegen. Dit omdat deze scriptie voor het grootste gedeelte is gebaseerd op literatuuronderzoek en er meer informatie dan verwacht werd verkregen uit het interview met Bram Harpe.

Het vinden van informatie van het onderzoek is goed verlopen, evenals het uitwerken van deze resultaten. Het was echter de bedoeling om de resultaten per deelvraag uit te werken, maar tijdens het onderzoek kwam er toch uit dat het saldo per hectare eerder moest worden toegelicht zodat dit niet onduidelijk bleef. Daarom is dit huidige saldo per hectare opgenomen als paragraaf 3.2. Daarnaast is er voor gekozen om de derde en de vierde deelvraag per land op elkaar aan te sluiten, in plaats van als twee losse paragrafen. Hierdoor konden er duidelijke verbanden worden gelegd, waardoor de informatie een beter geheel vormde.

De cijfers over de toegerekende kosten zijn in dit onderzoek tot stand gekomen uit de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2006 tot en met 2015 van Wageningen University & Research. De cijfers van 2006 tot en met 2015 zijn geanalyseerd, maar uiteindelijk is ervoor gekozen om bij de saldoberekening de gegevens van 2015 op te nemen. Dit omdat de ontwikkelingen duidelijk zichtbaar waren en dit de meest recente en betrouwbare versie is. Echter wordt de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt maar eens in de drie jaar uitgegeven. Er zou een betrouwbaarder beeld ontstaan zijn als er ook cijfers van de jaren tussen 2012 en 2015 beschikbaar waren.

Daarnaast zijn de cijfers over de export afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dit is een erg betrouwbare bron, maar deze cijfers zijn afkomstig uit 2014 en 2015. De cijfers uit 2016 waren nog niet beschikbaar. Zodra deze beschikbaar zijn zou het verstandig zijn om te kijken of deze in lijn zijn met de cijfers van 2014 en 2015 waar dit onderzoek op gebaseerd is.

De cijfers met betrekking tot prijsverwachtingen die er gedaan zijn deels gebaseerd op eigen inzicht, omdat hier voor sommige landen geen informatie over beschikbaar is. In het algemeen zal de prijs gaan stijgen als de vraag groter is dan het aanbod. De prijs zal gaan dalen als het aanbod groter is dan de vraag. Hiermee is rekening gehouden op basis van de informatie die gevonden is over de vraag en het aanbod, waarna de verwachte invloed bepaald is. De prijsverwachtingen zijn ook slechts een indicatie, omdat het niet mogelijk is om de prijs volledig vooraf te voorspellen.

De resultaten komen overeen met de gevonden literatuur. Er zijn verschillende bronnen te vinden die over bepaalde onderwerpen hetzelfde zeggen als de uitkomst van het onderzoek. Dit maakt het dan ook betrouwbaarder.

Om een betrouwbaarder beeld te krijgen van het saldo van zowel gangbare- als biologische uien zal er ook gekeken moeten worden naar voorgaande jaren (2013, 2014) en naar afgelopen jaar (2016) in een verder onderzoek.

Tot slot werd in het interview de optie genoemd om milieukeur te gaan telen. Dit zou ook een optie kunnen zijn voor gangbare uientelers die willen omschakelen naar biologische teelt, maar waar dit bijvoorbeeld financieel niet mogelijk is. De voor- en nadelen en de regelgeving van deze optie 'milieukeur' zullen verder onderzocht moeten worden om een goede keuze te maken die ook bij de ondernemer past.

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk zullen er eerst conclusies worden getrokken. Bij de conclusie worden eerst de deelvragen beantwoord aan de hand van de verzamelde resultaten in het onderzoek, waarna er een antwoord gegeven zal worden op de onderzoeksvraag. In de daarop volgende paragraaf zijn er aanbevelingen gedaan aan de hand van de conclusie.

5.1 CONCLUSIES

De doelstelling van dit onderzoek is om akkerbouwers die denken aan het omschakelen van gangbare- naar biologische teelt van uien goed te informeren over de ontwikkelingen op de Nederlandse uienmarkt. Door meer informatie te hebben over het onderwerp en wat voor effect dit zal hebben op hun bedrijf kunnen zij een doordachte keuze maken. Daarnaast zullen zij weten wat de ontwikkelingen in de afgelopen jaren waren in saldo per hectare en hoe de verwachting is dat dit saldo per hectare zich in de komende tien jaren gaat ontwikkelen.

Aan de hand van het vooronderzoek is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: “Wat zijn de toekomstperspectieven voor telers van gangbare uien die willen omschakelen naar biologische uienteelt in saldo per hectare in de komende tien jaren?”.

Wat is het verschil in toegerekende kosten per hectare tussen biologische- en gangbare uienteelt?

Uit het onderzoek is gebleken dat in 2015 de toegerekende kosten per hectare van biologische uienteelt in 2015 €2.684 duurder waren dan de toegerekende kosten per hectare van gangbare uienteelt. Hierin zijn het aantal arbeidsuren ook meegenomen, omdat dit vaak door uitzendkrachten gedaan worden en deze kosten daarom behoren tot de toegerekende kosten.

De grootste verschillen in kosten tussen gangbare- en biologische uienteelt zitten in het zaaizaad en de arbeid door uitzendkrachten. Het biologische uienzaad is in 2015 €1.345 duurder per hectare dan gangbaar uienzaad.

Daarnaast is het aantal arbeidsuren per hectare van biologische uienteelt met 140 uren veel hoger dan die van gangbare uienteelt met 35,2 uren. Hierdoor kost het voor biologische uienteelt €2.674 per hectare, terwijl dit voor gangbare uienteelt maar €672 kost. Dit komt doordat de biologische landbouwers geen chemische bestrijdingsmiddelen mogen gebruiken voor het uitroeien van onkruid, waar gangbare uientelers dit wel mogen. Hierdoor hebben gangbare uientelers wel meer kosten voor bestrijdingsmiddelen dan biologische uientelers, maar dit weegt niet op tegen het aantal arbeidsuren van handmatig onkruid wieden.

In 2015 was de gemiddelde omzet van gangbare uien €7.127 bij een gemiddelde kilogramopbrengst van 51.550 kilogram per hectare. In hetzelfde jaar kwam de gemiddelde omzet van biologische uien uit op €11.600 per hectare bij een kilogramopbrengst van 40.000 kilogram per hectare.

Hieruit is berekend wat het huidige saldo per hectare is voor zowel gangbare- als biologische uienteelt. De uitkomst hieruit is dat het saldo per hectare voor biologische uienteelt, ondanks de hoge kostprijzen voor biologisch zaaizaad en de vele uren voor uitzendkrachten €1.699 hoger ligt dan het saldo per hectare voor gangbare uienteelt.

Naar welke landen is de export van biologische- en gangbare uien het grootst?

Er zijn veranderingen geweest in de landen waarheen de meeste Nederlandse uien worden geëxporteerd. Waar vroeger Rusland een hele belangrijke afnemer was van gangbare uien, nemen zij niks meer af sinds een boycot in 2014. De zes landen die het meeste uien afnemen in 2014 en 2015, en hiermee de belangrijkste afnemers zijn van Nederlandse uien, zijn:

- Het Verenigd Koninkrijk
- Duitsland
- Senegal
- België
- Frankrijk
- Brazilië

Wat zijn de ontwikkelingen van deze landen die invloed zouden kunnen hebben op de Nederlandse markt van uien?

Er zijn verschillende ontwikkelingen gaande in de belangrijkste exportlanden. Per land zal er hier een korte toelichting worden gegeven.

Het Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk groeit de vraag naar biologische producten erg hard. De vraag naar biologische producten is daar op dit moment op het hoogtepunt van de afgelopen tien jaren. Consumenten vinden het niet erg om extra te betalen voor biologische voeding.

Er is echter een grote kans dat het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie gaat verlaten door middel van de Brexit, waardoor de handel met het Verenigd Koninkrijk zou kunnen verminderen. Dit kan komen doordat er mogelijk invoerrechten worden ingevoerd, waardoor de producten duurder worden. Op dit moment bestaat er al grote onzekerheid op de markten, waardoor er nu al steeds kortere contracten worden afgesloten.

Duitsland

De export van Nederlandse landbouwgoederen naar Duitsland neemt alleen maar toe. Ook in Duitsland wordt er steeds meer biologisch gegeten en hebben ze daar veel geld voor voeding over. Hoewel Duitsland zelf ook biologische producten teelt, importeren ze gemiddeld vijftig procent van hun biologische producten uit het buitenland.

De Rabobank verwacht dat de Duitse economie zal blijven groeien, waardoor de nominale lonen hoger worden. Hierdoor is het reëel beschikbare inkomen van huishoudens groter. Er bestaat echter wel een risico dat de economie minder hard zal gaan groeien door de grote vluchtelingenstroom die Duitsland erg veel geld kost, waardoor er minder geld is voor het verder ontwikkelen van de economie.

Senegal

Senegal heeft eigenlijk voldoende uien om de gehele bevolking zelfstandig van uien te kunnen voorzien. Toch blijven ze tonnen uien importeren omdat ze de Europese uien kwalitatief beter vinden. Er is al tien jaar lang een regeling getroffen door de Senegalese overheid zodat import verboden is tijdens de lokale oogstperiode. Hiermee worden de lokale uientelers beschermd. Het bruto binnenlands product per hoofd ligt in Senegal erg laag, en de bevolking is dus erg arm. Het is niet aannemelijk dat de Senegalese overheid het importverbod verder uit zal breiden, omdat dertig procent van hun totale staatskas bestaat uit importbelasting.

België

In heel België worden er steeds meer uien geproduceerd. Vroeger werd er vooral voor de industrie geteeld, maar in de komende jaren zal er steeds meer voor de versmarkt worden geteeld door lokale boeren en dit zou een mogelijke bedreiging kunnen zijn in de toekomst.

Daarnaast gaan steeds meer Belgen vegetarisch eten, en groeit de markt van biologische producten ook erg hard. De vraag naar biologische producten in België groeit al jaren, ook tijdens de economische crisis. Vooral in Wallonië worden er meer biologische producten gekocht.

Frankrijk

De Franse economie begon in 2016 erg goed, maar in het tweede kwartaal kwam de economie tot stilstand. Er werden toen steeds minder producten geïmporteerd door Frankrijk. De vooruitzichten van Frankrijk zijn volgens de Rabobank niet erg goed, omdat er geen loonstijgingen zijn maar de inflatie wel stijgt. Het looninkomen in Frankrijk ligt veel lager dan in Duitsland.

Ondanks de crisis wordt er echter wel steeds meer biologisch gegeten. In 2016 was er sprake van de grootste toename van de verkoop van biologische producten in zeven jaar in Frankrijk. Ook is er sprake van een toename van het aantal biologische landbouwbedrijven. De toenemende productie van biologische producten gaat gelijk op met de vraag hiervan. Er zijn zeker kansen voor Nederlandse exporteurs voor de verkoop van biologische producten.

Brazilië

Het gaat minder met Brazilië, waarbij de uienmarkt ook steeds minder wordt. Er ontstaat een soort crisis in Brazilië. Er is sprake van een oplopende werkloosheid en een groeiende inflatie. Daarnaast zijn Braziliaanse uientelers tegen importuien uit Nederland, en willen zij een dat er een invoerheffing op komt van 35%. De slechte economie is funest voor het land. Omdat het in de jaren negentig erg slecht ging ligt dit bij de Brazilianen nog vers in het geheugen. De regering voert een slecht economisch beleid waardoor de inwoners al het vertrouwen in de overheid kwijtraken.

Wat is de verwachte invloed van de ontwikkelingen in deze exportlanden op de prijs van gangbare- en biologische uien die in Nederland geteeld zijn?

De ontwikkelingen die plaatsvinden in de belangrijkste landen zouden van invloed kunnen zijn op de prijs van Nederlandse uien. De verwachte ontwikkelingen zullen hieronder verder worden toegelicht.

Het Verenigd Koninkrijk

Er zijn nu al effecten te merken van de Brexit. Hoewel er nog geen invoertarieven en importquota zijn ingesteld is de waarde van het pond al vijftien procent gedaald sinds het referendum. De afnemers in het Verenigd Koninkrijk verwachten ook dat dit nog verder zal dalen waardoor ze steeds vaker voor kortere contracten kiezen. Waarschijnlijk zullen de prijzen in het Verenigd Koninkrijk iets dalen op korte termijn. Wat de prijs zal gaan doen als er meer duidelijk is, is niet te voorspellen. Omdat de vraag naar biologische producten in het Verenigd Koninkrijk zo groot is, bestaat er wel de kans dat de prijs van biologische producten op het huidige niveau blijft.

Duitsland

Omdat de welvaart in Duitsland met betrekking op de economie blijft stijgen en huishoudens meer te besteden hebben, is de kans dat de handel met Duitsland op korte termijn verslechtert niet erg groot, en zou deze juist kunnen verbeteren. Daarnaast importeert Duitsland 50% van hun biologische producten uit het buitenland, en hier is grote vraag naar. Er is dus vooral voor

biologische producten zeker nog ruimte op de markt. Waarschijnlijk zal de prijs van gangbare uien rond het huidige niveau blijven, terwijl de prijs van biologische producten waarschijnlijk ook op het huidige niveau blijft, maar ook verder zou kunnen stijgen.

Senegal

De vraag naar de kwalitatief goede uien uit Europa, en dan met name Nederland, is nog steeds erg groot. De kans dat de regering het seizoensgebonden importverbod zal gaan uitbreiden is niet erg groot, omdat het geldt dat er binnenkomt in de staatskas van Senegal voor 30 procent bestaat uit importbelasting. Daarnaast lijkt de economie in Senegal te groeien, waardoor het niet waarschijnlijk is dat er grote veranderingen zullen plaatsvinden in de import van Nederlandse uien. Hiermee zal waarschijnlijk de prijs ook geen grote veranderingen doormaken.

België

Er worden steeds meer uien geteeld in België en er is ook nog duidelijk ruimte om het areaal uit te breiden. Hierdoor is de kans dat België minder gangbare uien zal importeren redelijk groot. Omdat de vraag naar biologische producten in België steeds groter wordt, is de kans dat zij meer biologische producten zullen importeren aanzienlijk. Waarschijnlijk zal de prijs van gangbare uien die naar België gaan waarschijnlijk licht dalen, terwijl de prijs van biologische uien waarschijnlijk licht zal stijgen.

Frankrijk

Omdat de economie in Frankrijk nog steeds niet erg goed is, lijkt het erop dat er geen grote veranderingen zullen plaatsvinden in de import van gangbare uien. De vraag naar biologische producten blijft erg groot ondanks de crisis en er zijn kansen voor Nederlandse exporteurs, zal de prijs van biologische producten waarschijnlijk hetzelfde blijven of eventueel zelfs licht zal stijgen.

Brazilië

Waarschijnlijk blijft de afzet naar Brazilië op korte termijn minder dan voorheen en zal dit mogelijk nog verder dalen. Hierdoor zullen waarschijnlijk de prijzen van zowel gangbare- als biologische uien eventueel minder worden. Echter, omdat de afzet naar Brazilië erg afhankelijk is van de weersomstandigheden daar, zijn de verwachtingen erg wisselend.

WAT ZIJN DE TOEKOMSTPERSPECTIEVEN VOOR TELERS VAN GANGBARE UIEN DIE WILLEN OMSCHAKELEN NAAR BIOLOGISCHE UIENTEELT IN SALDO PER HECTARE IN DE KOMENDE TIEN JAREN?

Waarschijnlijk zullen de verschillen tussen gangbare- en biologische uienteelt alleen maar groter worden. De toegerekende kosten van beide soorten teelt zullen rond het zelfde niveau blijven, terwijl in de belangrijkste landen waar uien naar geëxporteerd zal worden de prijs van gangbare uien waarschijnlijk hetzelfde zal blijven of juist iets minder worden. Van de biologische uien zijn de prijsverwachtingen veel beter, omdat deze waarschijnlijk op hetzelfde niveau zullen blijven of juist zullen stijgen.

De huidige saldo's per hectare zijn €3.738 voor gangbare uienteelt en €5.347 voor biologische uienteelt. Dit is berekend op basis van een uienprijs van 14 eurocent per kilogram voor gangbare uienteelt en een prijs van 29 eurocent per kilogram voor biologische uienteelt. Per eurocent dat de biologische uienprijs duurder wordt, wordt het saldo per hectare met €400 verhoogd. Als de prijs van gangbare uien lager wordt, dan zal dit een lager saldo geven van per cent €515,50.

Indien de uienprijs van biologische uien dus een cent stijgt, en die van gangbare uienteelt een cent daalt, geeft dit een saldo per hectare van €3.222,50 per hectare voor gangbare uienteelt en een saldo van €5.747 per hectare voor biologische uienteelt. Dit is een verschil van €2.545,50 dat het saldo van biologische uienteelt meer is.

Er is echter niet te voorspellen wat de prijs precies zal gaan doen, dit is dus slechts een indicatie wat er zal gebeuren als de prijs van biologische uien een cent zal stijgen en de prijs van gangbare uien een cent zal dalen. Wel is hieruit duidelijk geworden dat bij biologische uien het saldo per hectare met €400 euro veranderd bij een prijsverandering van 1 eurocent per kilogram. Bij gangbare uienteelt verandering met €515,50 bij een prijsverandering van 1 eurocent per kilogram.

5.2 AANBEVELINGEN

Aan de hand van het onderzoek is er naar voren gekomen dat er nog veel ruimte is op de markt van biologische producten, en daarmee ook uien. Dit is van toepassing op verschillende landen waarnaar de uien geëxporteerd worden, zoals het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk en België. Dit is dus zeer gunstig voor gangbare uientelers die willen omschakelen naar biologische teelt. Op de markt is dus zeker nog ruimte voor meer biologische uien, omdat de vraag in veel landen groter is dan het aanbod.

Het is echter zeer belangrijk om per bedrijf te kijken of dit bedrijfsmatig ook haalbaar is. Het omschakelingstraject is een investering, waarbij er per bedrijf gekeken zal moeten worden of dit ook daadwerkelijk mogelijk is om het bedrijf rendabel te houden. Daarnaast zal er gekeken moeten worden naar de ontwikkelingen van andere biologische gewassen, omdat het niet mogelijk is om alleen met de teelt van uien om te schakelen naar biologisch. Er zal rekening gehouden moeten worden met wisselteelt en de saldo's per hectare van de andere soorten gewassen, evenals de arbeidsintensieve uren. Om de juiste beslissing te kunnen nemen is het verstandig om te overleggen met een bedrijfsadviseur.

BIBLIOGRAFIE

- AGF. (2016, September 23). *Nieuwste foodtrends in België*. Opgeroepen op April 26, 2017, van AGF: <http://www.agf.nl/artikel/146723/Nieuwste-foodtrends-in-Belgie%C3%AB>
- Agrotechnology and Food Sciences Group. (2008). *Verwaardig reststroom uienbewerking*. Wageningen: Wageningen University & Research.
- Akkermagazine. (2013, Februari). Omschakelen naar biologisch: wat kost het? *Akkermagazine*, 18-21.
- Baker, J. (2017, Maart 7). *Malaise op Amerikaanse uienmarkt*. Opgeroepen op Maart 17, 2017, van AGF: <http://www.agf.nl/artikel/154209/Malaise-op-Amerikaanse-uienmarkt>
- Berkum, S. v., & Jukema, G. (2015). *Effecten van Russische boycot op invoer van Europees vlees, zuivel, groente en fruit. Stand van zaken in juni 2015*. Wageningen: LEI Wageningen University & Research.
- Biojournaal. (2016, Oktober 6). *Biologische voeding wordt normaal in Frankrijk*. Opgehaald van Biojournaal: <http://www.biojournaal.nl/artikel/23732/Biologische-voeding-wordt-normaal-in-Frankrijk>
- Bionext. (2016). *Feiten en cijfers*. Opgeroepen op Februari 17, 2017, van Bionext: <https://bionext.nl/feiten-cijfers>
- Bionext. (2016, September). *Ontwikkeling biologische landbouw en voeding in Nederland*. Opgeroepen op Maart 17, 2017, van Bionext trendrapport 2015 - juni 2016: https://bionext.nl/documents/20182/60540/bionext_trendrapport_2015-juni_2016.pdf/ca5a2698-7955-41fd-aff5-2d56b282217c
- Boerderij. (2015, April 23). *Markt bio-ui komt los van gangbaar*. Opgeroepen op Oktober 21, 2016, van <http://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2015/4/Markt-bio-ui-komt-los-van-gangbaar-1752146W/>
- Boerderij Ambitie. (2017, April). Boer vreest Brexit. *Boerderij Ambitie*, 4-7.
- Boerenbusiness. (2016, December 27). *Kansen en bedreigingen: Belgische uienteelt kan tot 5.000 ha uitbreiden*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Boerenbusiness: <http://www.boerenbusiness.nl/uien/artikel/10872812/belgische-uinteelt-kan-tot-5000-ha-uitbreiden>
- Boon, F. (2017, Maart 22). *Alles is mis in 'wonderland' Brazilië*. Opgehaald van NRC: <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/03/22/alles-is-mis-in-wonderland-brazilie-1603103-a915339>
- Bouma, C. (2017). *Teelt advies BIO*. Opgeroepen op April 3, 2017, van Uienteelt: http://www.uienteelt.nl/teelt/advies_bio
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, Juni 24). *Exportwaarde uien 2005-2015*. Opgeroepen op April 18, 2017, van Centraal Bureau voor de Statistiek: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2016/25/exportwaarde-uien-2005-2015>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017, Februari 24). *Landbouw; gewassen, dieren en grondgebruik naar regio*. Opgeroepen op Maart 17, 2017, van Centraal Bureau voor de Statistiek:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80780ned&D1=23-24,32,50-51,59,64-65,79,86-88,111,155-156,167,170,180,194,295-296,317,320-321,384,388,399-404,406,417-418,427,440,444,451,500,504,512,518-519,526&D2=0&D3=0,5,14-16&HDR=G1,G2&STB=T&VW=T>

- Centrum Biologische Landbouw. (2011). *Akkerbouw en Groenteteelt: Biologisch ondernemen*. Opgeroepen op Oktober 21, 2016, van Landco: <http://www.landco.nl/uploads/Biologisch%20Ondernemen%20Akkerbouw%20en%20groenteteelt%20PDF.pdf>
- Clarke, P. (2017, April). Britse boer wil Brexit ondanks zorgen. *Boerderij Ambitie*, 12-14.
- Countus Accountants + Adviseurs. (2016).
- Doward, J. (2017, Februari 19). Organic food sales soar as shoppers put quality before price. *The Guardian*.
- Franje, J. (2017, Februari 3). *De omringende landen hebben voldoende bio-uien*. Opgeroepen op Maart 17, 2017, van Bio Journaal: <http://www.biojournaal.nl/artikel/24928/De-omringende-landen-hebben-voldoende-bio-uien>
- Fresh Plaza. (2012, Juni 13). *Senegal requests special protective measures for onion production*. Opgehaald van Fresh Plaza: <http://www.freshplaza.com/article/97339/Senegal-requests-special-protective-measures-for-onion-production>
- Geeroms, J. (2016, Augustus 31). *Neem afstand en zie de kansen in de uienhandel*. Opgeroepen op Maart 17, 2017, van Boerenbusiness: <http://www.boerenbusiness.nl/column/10871294/neem-afstand-en-zie-de-kansen-in-de-uienhandel>
- Giles, C. (2017, April 13). *The UK's negotiating position on Brexit is a fantasy*. Opgehaald van Financial Times: <https://www.ft.com/content/170ba108-1ee1-11e7-a454-ab04428977f9>
- Granlund, D. *BREXIT from EU*.
- GroentenFruit Bureau. (2009). *Dutch Onions, from seed to consumer*. Zoetermeer: GroentenFruit Bureau.
- GroentenFruit Huis. (2015, Augustus). *Eerste helft 2015 fors lagere export groenten en fruit*. Opgeroepen op April 13, 2017, van GroentenFruit Huis: <https://www.groentenfruihuis.nl/docs/default-source/publiek/nieuws-organisatie/persberichten/persberichten-2015/15gfh108-halfjaarbericht-export-groenten-en-fruit-augustus-2015.pdf?sfvrsn=4>
- Harpe, B. (2017, Mei 2). Informatie over de uienmarkt verkrijgen van een deskundige. (R. v. Schot, Interviewer)
- Hommes, K. (2017, Voorjaar). *De moeizame weg van de Senegalese ui*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Vice Versa: journalistiek over mondiale samenwerking: <http://hetnieuwe.viceversaonline.nl/dossier/de-moeizame-weg-van-de-senegalese-ui/#.WQBnnvnyjIU>

- ING Groep N.V. (2016, Januari 27). *Brexit, wat zijn de gevolgen?* Opgeroepen op April 13, 2017, van ING: <https://www.ingwb.com/insights/client-letter-q4-2015/brexit,-wat-zijn-de-gevolgen>
- Jansen, R. (2016, September 15). *Biologisch groeit harder dan markt*. Opgeroepen op Maart 3, 2017, van Distrifood: <http://www.distrifood.nl/assortiment/nieuws/2016/9/biologisch-groeit-harder-dan-markt-101101090>
- Kooiman, J. (2015, Januari 31). *Oase van rust Senegal heeft grote ambities*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Financieel Dagblad: <https://fd.nl/fd-outlook/1090552/oase-van-rust-senegal-heeft-grote-ambities>
- Lammerts van Bueren, E., Berg, C. t., Raaijmakers, M., & Monsma, D. (2006). *Biologisch uienzaad 2006: Een ketenbenadering*. Driebergen: Louis Bolk Instituut.
- Landbouw Bureau Parijs. (2015, Februari 10). *Franse markt biologisch voedsel blijft groeimarkt*. Opgehaald van Bureau Landbouw Raad: <https://agrofoodhandelsinformatiefrankrijk.wordpress.com/2015/02/10/franse-markt-biologisch-voedsel-blijft-groeimarkt/>
- Mulderij, R. (2016, Augustus 19). *Overzicht wereldmarkt uien*. Opgeroepen op April 19, 2017, van AGF: <http://www.agf.nl/artikel/145054/Overzicht-wereldmarkt-uien>
- Naeve, L. (2015, July). *Onions*. Opgeroepen op Maart 19, 2017, van Agricultural marketing resource center: <http://www.agmrc.org/commodities-products/vegetables/onions/>
- Nijk, E. (2017, April 6). Nijk Agrarische Dienstverlening.
- Nu.nl. (2016, Januari 18). *Frankrijk verkeerd in economische noodsituatie*. Opgehaald van Nu.nl: <http://www.nu.nl/economie/4199607/frankrijk-verkeert-in-economische-noodsituatie.html>
- Provinciale Zeeuwse Courant. (2016, Augustus 24). *Verenigd Koninkrijk nog steeds erg belangrijk voor export Zeeland*. Opgeroepen op April 19, 2017, van Provinciale Zeeuwse Courant: <http://www.pzc.nl/algemeen/verenigd-koninkrijk-nog-steeds-erg-belangrijk-voor-export-zeeland~add7321d/>
- Rabobank. (2015, Oktober 1). *Duitsland: hogere groei, maar risico's nemen toe*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Rabobank: <https://economie.rabobank.com/publicaties/2015/september/duitsland-hogere-groei-maar-risicos-nemen-toe/>
- Rabobank. (2016). *Biologische landbouw, lonkend perspectief?* Opgeroepen op Oktober 9, 2016, van Rabobank: <https://www.rabobank.com/nl/about-rabobank/in-society/sustainability/articles/2016/organic-agriculture-opportunities-galore.html>
- Rabobank. (2016, Augustus 15). *Frankrijk: langzaam economisch herstel zal president Hollande niet op tijd redden*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Rabobank: <https://economie.rabobank.com/publicaties/2016/augustus/frankrijk-langzaam-economisch-herstel-zal-president-hollande-niet-op-tijd-redden/>
- Rijksoverheid. (2016, Juni 2). *Van Dam: omschakeling naar biologisch ondernemen wordt makkelijker*. Opgeroepen op Oktober 9, 2016, van Rijksoverheid:

- <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/06/02/van-dam-omschakeling-naar-biologisch-ondernemen-wordt-makkelijker>
- Rossum, J. v. (2013). *Brazilië: De opkomst van een supermacht. Economische en sociale ontwikkelingen na 1985*. Utrecht: Utrecht University.
- Skal Biocontrole. (2016). *Teelt van gewassen*. Opgeroepen op Januari 27, 2017, van Skal Biocontrole: <https://www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/omschakelen/>
- Smale, A. (2017, April 11). Afrikaanse uienmarkt wordt opnieuw overspoeld. *Boerderij Akkerbouw*(28), 23.
- Tasch, B. (2017, Maart 8). *Dit zijn de 30 armste landen ter wereld - Nederland is 78 keer zo rijk als het land dat onderaan bungelt*. Opgeroepen op April 26, 2017, van Business Insider Nederland: <https://www.businessinsider.nl/dit-zijn-de-30-armste-landen-ter-wereld-nederland-78-keer-zo-rijk-als-het-land-dat-onderaan-bungelt/>
- The Commission of the European Communities. (2008, September 5). Commission Regulation (EC) No 889/2008.
- Vermeulen, G. (2005). *Ervaringen met een rijpadensysteem voor biologische teelt op grotere schaal*. Wageningen: Wageningen University & Research.
- Vullings, J. (2017, April). Niet laten wegdrukken in Brexit-geweld. *Boerderij Ambitie*, 3.
- Wageningen University & Research. (2006). *Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2006*. Wageningen: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.
- Wageningen University & Research. (2009). *Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2009*. Wageningen: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.
- Wageningen University & Research. (2012). *Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2012*. Wageningen: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.
- Wageningen University & Research. (2015). *Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2015*. Wageningen: Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V.
- Wageningen University & Research. (2017). *Agrarische prijzen, hakvruchten*. Opgeroepen op April 3, 2017, van Agrimatie: <http://www.agrofoodportal.com/Prijzen.aspx>
- Wiepkema, F. (2016, September 14). *Export landbouwgoederen naar Duitsland met 25 procent gegroeid*. Opgeroepen op April 24, 2017, van Akkerwijzer: <http://www.akkerwijzer.nl/uien/nieuws/10109/export-landbouwgoederen-naar-duitsland-met-25-procent-gegroeid>
- Wiki Elections. (2016). *EU Referendum Results*. Opgehaald van <http://wikielections.com/europe-elections/eu-referendum-brexit-election-results-voting-2016-live/>
- Woude, C. v. (2015, April 23). *Biomarkt kan grotere aanbod goed opvangen*. Opgeroepen op April 22, 2017, van BoerenBusiness: <http://www.boerenbusiness.nl/akkerbouw/artikel/10863363/biomarkt-kan-grotere-aanbod-goed-opvangen>
- Zeyad/Reuters, A. (2016, Juni 2). *Living on a Mountaintop*. Opgeroepen op Mei 5, 2017, van Avax News: http://avax.news/fact/Living_on_a_Mountaintop.html

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE GANGBARE UIENTEELT KLEIGROND IN 2006

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt op kleigrond in 2006	IJsselmeerpolders	Zuid-West NL	Gemiddeld
<u>Uitgangsmateriaal</u>			
Precisiezaad	€ 660	€ 660	€ 660
<u>Bemesting</u>			
Kunstmest stikstof	€ 100	€ 100	€ 100
Tripelsuperfosfaat	€ 68	€ 68	€ 68
Kali 60 (chloorhoudend)	€ 83	€ 79	€ 81
<u>Onkruidbestrijding</u>			
Pendimethalin(400)	€ 32	€ 32	€ 32
Chloorprofam(408,2)	€ 15	€ 15	€ 15
Ioxynil(200)	€ 19	€ 28	€ 24
Bentazon(480)	€ 26	€ 20	€ 23
Tepraloxymid(50)	€ 104	€ 104	€ 104
<u>Bestrijding ziektes & plagen</u>			
Deltamethrin(25)	€ 64	€ 10	€ 37
Mancozeb(80%)	€ 10	€ 64	€ 37
Dimethomorph(75) Mancozeb (680)	€ 90	€ 134	€ 112
Fluazinam(500)	€ 27	€ 27	€ 27
Kresocim-methyl(500)	€ 384	€ 192	€ 288
Chloorthanolinil(500)	€ 22	€ 22	€ 22
Maleine hydrazide(61%)	€ 152	€ 152	€ 152
<u>Energie</u>			
Brandstof, smeermiddelen	€ 141	€ 141	€ 141
Bewaring	€ 422	€ 338	€ 380
<u>Afzetkosten</u>			
Opscheppen	€ 149	€ 118	€ 134
<u>Overige productgebonden kosten</u>			
Berekende rente	€ 74	€ 144	€ 109
Verzekering	€ 93	€ 74	€ 84
Productschapsheffing	€ 16	€ 16	€ 16
N-mineraalmonster	€ 23	€ 23	€ 23
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.774,00	€ 2.561,00	€ 2.667,50
<u>Loonwerk</u>			
Zaaien, uienzaaimachine	€ 133	€ 128	€ 131
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.907,00	€ 2.689,00	€ 2.798,00

(Wageningen University & Research, 2006)

BIJLAGE 2: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE BIOLOGISCHE UIENTEELT OP KLEIGROND IN 2006

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2006	Kleigebieden
<u>Uitgangsmateriaal</u>	
Normaal zaad	€ 1.540
<u>Bemesting</u>	
Potstalmest biologisch	€ 255
<u>Onkruidbestrijding</u>	
Gas (onkruidbranden)	€ 112
<u>Bestrijding ziektes & plagen</u>	
<u>Energie</u>	
Brandstof, smeermiddelen	€ 270
Bewaring	€ 227
<u>Afzetkosten</u>	
Opscheppen	€ 79
<u>Overige productgebonden kosten</u>	
Berekende rente	€ 33
Verzekering	€ 23
Productschapsheffing	€ 16
SKAL-controle	€ 31
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.586,00
<u>Loonwerk</u>	
Bemesten, vaste mest	€ 165
Zaaien	€ 128
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.879,00

(Wageningen University & Research, 2006)

BIJLAGE 3: VERGELIJKING OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIENTEELT PER HECTARE IN 2006

Vergelijking opbouw toegerekende kosten gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2006	Gangbaar gemiddelde	Biologisch	Extra kosten biologisch t.o.v. gangbaar
<u>Uitgangsmateriaal</u>	€ 660	€ 1.540	€ 880
<u>Bemesting</u>	€ 249	€ 255	€ 6
<u>Onkruidbestrijding</u>	€ 198	€ 112	-€ 86
<u>Bestrijding ziektes & plagen</u>	€ 675	€ 0	-€ 675
<u>Energie</u>	€ 521	€ 497	-€ 24
<u>Afzetkosten</u>	€ 134	€ 79	-€ 55
<u>Overige productgebonden kosten</u>	€ 232	€ 103	-€ 129
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.668	€ 2.586	-€ 82
<u>Loonwerk</u>	€ 131	€ 293	€ 163
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.798	€ 2.879	€ 81

(Wageningen University & Research, 2006)

BIJLAGE 4: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE GANGBARE UIENTEELT KLEIGROND IN 2009

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt op kleigrond in 2009	IJsselmeerpolders	Zuid-West NL	Gemiddeld
<u>Uitgangsmateriaal</u>			
Precisiezaad	€ 776	€ 776	€ 776
<u>Bemesting</u>			
Kalkammonsalpeter	€ 102	€ 102	€ 102
Tripelsuperfosfaat	€ 126	€ 126	€ 126
Kali 60 (chloorhoudend)	€ 106	€ 102	€ 104
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>			
Mancozeb (67%) dimethomorph (8%)	€ 143	€ 143	€ 143
Ioxynil(200)	€ 20	€ 29	€ 25
Maleine hydrazide(61%)	€ 154	€ 154	€ 154
Tepraloxym(50)	€ 138	€ 138	€ 138
Bentazon(480)	€ 37	€ 27	€ 32
Chloorprofam (400)	€ 13	€ 13	€ 13
Chloorthanolinil(500)	€ 22	€ 22	€ 22
Deltamethrin(25)	€ 12	€ 12	€ 12
Kresoxim-methyl(500)	€ 327	€ 505	€ 416
Fluazinam(500)	€ 36	€ 36	€ 36
Pendimethalin (400)	€ 48	€ 48	€ 48
Mancozeb (67%)	€ 51	€ 51	€ 51
<u>Energie</u>			
Brandstof, smeermiddelen	€ 201	€ 201	€ 201
Bewaring	€ 640	€ 507	€ 574
<u>Afzetkosten</u>			
Opscheppen	€ 132	€ 105	€ 119
<u>Overige productgebonden kosten</u>			
Berekende rente	€ 41	€ 42	€ 42
N-mineraalmonster	€ 17	€ 17	€ 17
Productschapshoefting	€ 14	€ 14	€ 14
Hagelverzekering	€ 69	€ 69	€ 69
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 3.225,00	€ 3.239,00	€ 3.232,00
<u>Loonwerk</u>			
Zaaien, uienzaaimachine	€ 136	€ 136	€ 136
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 3.361,00	€ 3.375,00	€ 3.368,00

(Wageningen University & Research, 2009)

BIJLAGE 5: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE BIOLOGISCHE UIENTEELT OP KLEIGROND IN 2009

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2009	Kleigebieden
<u>Uitgangsmateriaal</u>	
Normaal zaad	€ 1.188
<u>Bemesting</u>	
Vaste rundveemest	€ 255
<u>Energie</u>	
Brandstof, smeermiddelen	€ 154
Bewaring	€ 339
<u>Afzetkosten</u>	
Opscheppen	€ 70
<u>Overige productgebonden kosten</u>	
Berekende rente	€ 38
Productschapsheffing	€ 14
Hagelverzekering	€ 69
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.127,00
<u>Loonwerk</u>	
Bemesten, vaste mest	€ 159
Zaaien	€ 136
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.422,00

(Wageningen University & Research, 2009)

BIJLAGE 6: VERGELIJKING OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIENTEELT PER HECTARE IN 2009

Vergelijking Toegerekende kostenopbouw gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2009	Gangbaar gemiddelde	Biologisch	Extra kosten biologisch t.o.v gangbaar
<u>Uitgangsmateriaal totaal</u>	€ 776	€ 1.188	€ 412
<u>Bemesting</u>	€ 332	€ 255	-€ 77
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>	€ 1.090	€ 0	-€ 1.090
<u>Energie</u>	€ 775	€ 493	-€ 282
<u>Afzetkosten</u>	€ 119	€ 70	-€ 49
<u>Overige productgebonden kosten</u>	€ 142	€ 121	-€ 21
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 3.232	€ 2.127	-€ 1.105
<u>Loonwerk</u>	€ 136	€ 295	€ 159
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 3.368	€ 2.422	-€ 946

(Wageningen University & Research, 2009)

BIJLAGE 7: GEMIDDELDE OPMBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE GANGBARE UIENTEELT KLEIGROND IN 2012

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare gangbare uienteelt op kleigrond in 2012	IJsselmeerpolders	Zuid-West NL	Gemiddeld
<u>Uitgangsmateriaal</u>			
Precisiezaad	€ 860	€ 860	€ 860
<u>Bemesting</u>			
Kalkammonsalpeter	€ 189	€ 189	€ 189
Tripelsuperfosfaat	€ 82	€ 82	€ 82
Kali 60 (chloorhoudend)	€ 108	€ 108	€ 108
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>			
2,4-d (500)	€ 7	€ 7	€ 7
Mancozeb (67%) dimethomorph (8%)	€ 109	€ 109	€ 109
Prosulfocarb (800)	€ 42	€ 42	€ 42
Chloorprofam (400)	€ 28	€ 28	€ 28
Deltamethrin(25)	€ 21	€ 21	€ 21
S-metolachloor (960)	€ 14	€ 14	€ 14
Mancozeb (67%), metalaxyl-m (39%)	€ 78	€ 78	€ 78
Kresoxim-methyl(500)	€ 112	€ 112	€ 112
Pyridaat (45%)	€ 34	€ 34	€ 34
Uitvloeier	€ 5	€ 5	€ 5
Chloridazon (65%)	€ 25	€ 25	€ 25
Glyfosaat (360)	€ 12	€ 12	€ 12
Maleine hydrazide (180)	€ 113	€ 113	€ 113
Fluazinam (500)	€ 35	€ 35	€ 35
Pendimethalin (400)	€ 46	€ 46	€ 46
Ioxynil (302)	€ 36	€ 36	€ 36
Mancozeb (80%)	€ 58	€ 58	€ 58
Gemodificeerde polyether trisloxaan (75%)	€ 23	€ 23	€ 23
<u>Energie</u>			
Brandstof, smeermiddelen	€ 197	€ 197	€ 197
Bewaring	€ 429	€ 343	€ 386
<u>Afzetkosten</u>			
Opscheppen	€ 146	€ 117	€ 132
<u>Overige productgebonden kosten</u>			
Berekende rente	€ 75	€ 75	€ 75
N-mineraalmonster	€ 17	€ 17	€ 17
Productschapsheffing	€ 18	€ 18	€ 18
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.919,00	€ 2.804,00	€ 2.861,50
<u>Loonwerk</u>			
Zaaien, uienzaaimachine	€ 115	€ 115	€ 115
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 3.034,00	€ 2.919,00	€ 2.976,50

(Wageningen University & Research, 2012)

BIJLAGE 8: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE BIOLOGISCHE UIENTEELT OP KLEIGROND IN 2012

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten per hectare biologische uienteelt op kleigrond in 2012	Kleigebieden
<u>Uitgangsmateriaal</u>	
Normaal zaad	€ 1.040
<u>Bemesting</u>	
Vaste rundveemest	€ 300
<u>Gewasverzorging</u>	
Onkruid branden, gasverbruik	€ 75
<u>Energie</u>	
Brandstof, smeermiddelen	€ 230
Bewaring	€ 450
<u>Afzetkosten</u>	
Opscheppen	€ 79
<u>Overige productgebonden kosten</u>	
Berekende rente	€ 31
Productschapsheffing	€ 18
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.223,00
<u>Loonwerk</u>	
Bemesten, vaste mest	€ 90
Zaaien	€ 115
Rooien	€ 215
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.428,00

(Wageningen University & Research, 2012)

BIJLAGE 9: VERGELIJKING OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIENTEELT PER HECTARE IN 2012

Vergelijking Toegerekende kostenopbouw gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2012	Gangbaar gemiddelde	Biologisch	Extra kosten biologisch t.o.v gangbaar
<u>Uitgangsmateriaal totaal</u>	€ 860	€ 1.040	€ 180
<u>Bemesting</u>	€ 379	€ 300	-€ 79
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>	€ 798	€ 75	-€ 723
<u>Energie</u>	€ 583	€ 680	€ 97
<u>Afzetkosten</u>	€ 132	€ 79	-€ 53
<u>Overige productgebonden kosten</u>	€ 110	€ 49	-€ 61
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.862	€ 2.223	-€ 639
<u>Loonwerk</u>	€ 115	€ 420	€ 305
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.977	€ 2.643	-€ 334

(Wageningen University & Research, 2012)

BIJLAGE 10: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE GANGBARE UIENTEELT KLEIGROND IN 2015

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten gangbare uienteelt op kleigrond in 2015	IJsselmeerpolders	Zuid-West NL	Gemiddeld
<u>Uitgangsmateriaal</u>			
Precisiezaad	€ 855	€ 855	€ 855
<u>Bemesting</u>			
Kalkammonsalpeter	€ 184	€ 184	€ 184
Tripelsuperfosfaat	€ 85	€ 85	€ 85
Kali 60 (chloorhoudend)	€ 115	€ 115	€ 115
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>			
Chloorprofam (400)	€ 27	€ 27	€ 27
Chloridazon (65%)	€ 29	€ 29	€ 29
Deltamethrin (25)	€ 23	€ 23	€ 23
Fluazinam (500)	€ 31	€ 31	€ 31
Gemodificeerde polyether trisiloxaan (75%)	€ 25	€ 25	€ 25
Glyfosaat (360)	€ 11	€ 11	€ 11
Ioxynil (301)	€ 38	€ 38	€ 38
Kresoxim-methyl (500)	€ 112	€ 112	€ 112
Maleine hydrazide (180)	€ 105	€ 105	€ 105
Mancozeb (67%), dimethomorph (8%)	€ 109	€ 109	€ 109
Mancozeb (67%), metalaxyl-m (39%)	€ 78	€ 78	€ 78
Mancozeb (80%)	€ 62	€ 62	€ 62
Pendimethalin (400)	€ 47	€ 47	€ 47
Prosulfocarb (800)	€ 41	€ 41	€ 41
Pyridaat (45%)	€ 36	€ 36	€ 36
S-metolachloor (960)	€ 13	€ 13	€ 13
Suikerderivaat en gemod. Vetzuuramine	€ 5	€ 5	€ 5
Sulfosuccinaat (750)	€ 3	€ 3	€ 3
<u>Energie</u>			
Diesel	€ 197	€ 197	€ 197
Bewaring	€ 437	€ 350	€ 394
<u>Afzetkosten</u>			
Opscheppen	€ 123	€ 104	€ 114
<u>Overige productgebonden kosten</u>			
Berekende rente	€ 47	€ 47	€ 47
N-mineraalmonster	€ 22	€ 22	€ 22
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.860,00	€ 2.754,00	€ 2.807,00
<u>Loonwerk</u>			
Zaaien, uienzaaimachine	€ 115	€ 115	€ 115
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.975,00	€ 2.869,00	€ 2.922,00

(Wageningen University & Research, 2015)

BIJLAGE 11: GEMIDDELDE OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN PER HECTARE BIOLOGISCHE UIENTEELT OP KLEIGROND IN 2015

Gemiddelde opbouw toegerekende kosten biologische uienteelt op kleigrond in 2015	Kleigebieden
<u>Uitgangsmateriaal</u>	
Normaal zaad	€ 2.200
<u>Bemesting</u>	
Vaste rundveemest (BIO)	€ 405
<u>Gewasbescherming</u>	
Gas onkruid branden	€ 74
<u>Energie</u>	
Diesel	€ 204
Bewaring	€ 458
<u>Afzetkosten</u>	
Opscheppen	€ 88
<u>Overige productgebonden kosten</u>	
Berekende rente	€ 60
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 3.489,00
<u>Loonwerk</u>	
Uien zaaien	€ 115
Bemesten	€ 90
Uien rooien	€ 215
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 3.909,00

(Wageningen University & Research, 2015)

BIJLAGE 12: VERGELIJKING OPBOUW TOEGEREKENDE KOSTEN GANGBARE- EN BIOLOGISCHE UIENTEELT PER HECTARE IN 2015

Vergelijking Toegerekende kostenopbouw gangbare- en biologische uienteelt per hectare in 2015	Gangbaar gemiddelde	Biologisch	Extra kosten biologisch t.o.v gangbaar
<u>Uitgangsmateriaal</u>	€ 855	€ 2.200	€ 1.345
<u>Bemesting</u>	€ 384	€ 405	€ 21
<u>Gewasbeschermingsmiddelen</u>	€ 795	€ 74	-€ 721
<u>Energie</u>	€ 591	€ 662	€ 72
<u>Afzetkosten</u>	€ 114	€ 88	-€ 26
<u>Overige productgebonden kosten</u>	€ 69	€ 60	-€ 9
<u>Toegerekende kosten eigen mechanisatie</u>	€ 2.807	€ 3.489	€ 682
<u>Loonwerk</u>	€ 115	€ 420	€ 305
<u>Toegerekende kosten incl. loonwerk</u>	€ 2.922	€ 3.909	€ 987

(Wageningen University & Research, 2015)

BIJLAGE 13: ARBEIDSINTENSIEVE UREN PER HECTARE 2006, 2009, 2012 EN 2015

Arbeidsbehoefte per hectare in uren 2006	Gangbaar IJsselmeerpolders	Gangbaar Zuidwest NL	Gangbaar gemiddeld	Biologisch	Biologisch meer uren t.o.v. gangbaar
Grondbewerking	6	6	6	5,7	-0,3
Gewasverzorging	8	8	8	10	2
Handwieden	15	15	15	120	105
Oogst & verwerking	10	10	10	60	50
Totaal	39	39	39	195,7	156,7

(Wageningen University & Research, 2006)

Arbeidsbehoefte per hectare in uren 2009	Gangbaar IJsselmeerpolders	Gangbaar Zuidwest NL	Gangbaar gemiddeld	Biologisch	Biologisch meer uren t.o.v. gangbaar
Grondbewerking	3	3	3	3	0
Gewasverzorging	9	9	9	6	-3
Handwieden	15	15	15	120	105
Oogst & verwerking	10	10	10	60	50
Totaal	37	37	37	189	152

(Wageningen University & Research, 2009)

Arbeidsbehoefte per hectare in uren 2012	Gangbaar IJsselmeerpolders	Gangbaar Zuidwest NL	Gangbaar gemiddeld	Biologisch	Biologisch meer uren t.o.v. gangbaar
Grondbewerking	3	5	4	5	1
Gewasverzorging	9	10	9,5	13	3,5
Handwieden	15	15	15	120	105
Oogst & verwerking	10	11	10,5	10	-0,5
Totaal	37	41	39	148	109

(Wageningen University & Research, 2012)

Arbeidsbehoefte per hectare in uren 2015	Gangbaar Ijsselmeerpolders	Gangbaar Zuidwest NL	Gangbaar gemiddeld	Biologisch	Biologisch meer uren t.o.v. Gangbaar
Grondbewerking	5	5	5	5	0
Gewasverzorging	6,2	6,2	6,2	8	1,8
Handwieden	15	15	15	120	105
Oogst & verwerking	9	9	9	7	-2
Totaal	35,2	35,2	35,2	140	104,8

(Wageningen University & Research, 2015)

BIJLAGE 14: KILOGRAMOPBRENGSTEN PER HECTARE IN 2006, 2009, 2012 EN 2015

Kilogram opbrengsten per hectare	Gangbaar IJsselmeerpolders	Gangbaar Zuidwest NL	Gangbaar gemiddeld	Biologisch
Aantal KG 2006	66100	52400	59250	35000
Aantal KG 2009	66100	52400	59250	35000
Aantal KG 2012	67000	56000	61500	40000
Aantal KG 2015	55700	47400	51550	40000

(Wageningen University & Research, 2006)

(Wageningen University & Research, 2009)

(Wageningen University & Research, 2012)

(Wageningen University & Research, 2015)

BIJLAGE 15: EXPORT VAN NEDERLANDSE UIEN NAAR DE BELANGRIJKSTE LANDEN IN EURO'S

Exportwaarde uien													
	Totaal	Wederuitvoer										Nederlands product	
	2005	2010	2014	2015	2005	2010	2014	2015	2005	2010	2014	2015	2015
	mln euro												
Totaal	238	573	469	484	18	45	50	38	220	527	419	446	
Duitsland	38	79	63	64	3	13	17	9	34	66	47	55	
Verenigd Koninkrijk	39	83	79	53	5	4	6	4	35	80	73	48	
Senegal	13	40	28	44	0	0	0	0	13	40	28	43	
België	30	41	38	40	4	6	8	7	26	35	30	33	
Brazilië	0	3	4	30	0	0	0	1	0	3	3	30	
Frankrijk	21	29	26	21	1	4	6	2	20	25	21	18	
Ivoorkust	5	17	12	20	0	0	0	1	5	17	11	19	
Maleisië	5	10	8	16	0	0	0	0	5	10	8	16	
Guinee	3	11	12	14	0	0	0	0	3	11	12	14	
Mauritanië	3	11	10	12	0	0	0	0	3	11	10	11	
Rusland	11	57	36	11	0	1	2	1	11	56	34	11	
Polen	4	22	16	11	1	4	2	2	4	18	15	10	
Zweden	5	14	9	10	1	2	1	1	4	12	9	9	

(Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016)

BIJLAGE 16: INTERVIEW MET BRAM HARPE (AGRIFIRM) OP 02-05-2017

Volgens mijn bevindingen gaan er vooral veel uien naar het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Senegal, België, Frankrijk en Brazilië. Hoe denkt u hier over?

“In het eerste seizoen gaan er met name veel uien naar Afrika. Dit seizoen loopt van juli tot en met januari. Veel hiervan gaan via Senegal, omdat zij de grootste haven hebben in dat gebied en dat is de haven van Dakar. Ook naar de Afrikaanse landen Mauritanië en Gambia gaan uien heen. Engeland is een behoorlijk vertrouwde waarde. Vervolgens gaan er nog eens een keer wat uien naar Spanje toe, maar Spanje is ook wel eens exporterend. Naar België gaan nauwelijks of niet meer uien heen, België is behoorlijk zelfvoorzienend. België levert naar ons toe. Frankrijk levert ook naar ons toe. Brazilië komt in de tweede seizoenshelft, als ze ons nodig hebben. Maleisië, Azië en het Midden-Oosten zijn ook afzetlanden van Nederlandse uien, daar hebben we ook de hoofdbestemmingen gehad. Maar er dit zijn niet per se de belangrijkste landen. Maleisië is wel belangrijk. Als wij over Afrika praten dan praten we vooral over Senegal. Als je langs heel die kust van Afrika kijkt, dan zitten daar heel veel havens maar die zijn allemaal maar heel klein. De haven van Dakar is heel groot, waardoor er grote schepen naar toegestuurd kunnen worden. Vanuit daar worden ze dan gedistribueerd. Ook in Mauritanië en Ivoorkust komen er wel schepen aan en zo kan het Afrika in. Daarnaast eten Moslims veel rijst. Overal waar ze veel rijst eten worden er uien aan de rijst toegevoegd om het gerecht smakelijker te maken, dus daar zit mogelijk een enorme groei in de afzet van uien, tenzij ze de uien zelf gaan telen.

Daarnaast wordt de export naar Duitsland steeds minder. Ik denk dat de Europese landen minder belangrijk worden voor gangbare uien en belangrijker worden voor biologische uien. Maar dan krijg je het local-for-local principe waarbij afnemers producten willen die in de buurt geteeld zijn en je ziet dat ook de afzet van biologische uien steeds later in de tijd gaat plaatsvinden. Hierdoor werken ze eerst hun eigen producten weg, en als het op is dan komen ze het pas in Nederland halen.”

Welke landen denkt u dat er erg belangrijk zijn voor de export van biologische uien?

“Duitsland, Engeland, en over de volgende twee landen durf ik het niet helemaal zeker te zeggen maar België, Frankrijk, dat zijn de landen om ons heen. In de eerste seizoenshelft kunnen er ook wel wat biologische uien richting Afrika. Maar dat is niet helemaal mijn tak van sport.

De vraag naar biologisch wordt nog groter. Gangbare uien mogen we behandelen met MH60. En door die MH60 hou je de kiem tegen en kun je eigenlijk zoals het nu is lijkt het dat we gewoon uien kunnen afleveren tot en met juni of zelfs tot en met juli. De uienkwaliteit is over het algemeen wel goed. Biologische uien mag je niet behandelen met MH60, dus als je die gewoon normaal bewaart op lucht, maar ook geconditioneerd, gaat die ui toch van zichzelf kiemen. Op het moment dat je een ui gaat bewerken en hij krijgt wat temperatuurschommelingen, dan gaat hij loskomen. Tot januari zijn die uien eigenlijk wel rustig, dan kun je ze houden. Dus als je in november uien naar Afrika toe stuurt, of desnoods naar Brazilië toe, dan komen die daar wel goed aan. Alleen moet je wel proberen dat je, kijk je hebt het Noordelijk halfrond en het Zuidelijk halfrond, daar zit gewoon verschil in wanneer zij aan het oogsten zijn. Dus als wij aan het oogsten zijn dan kun je ze nog daar naar toe sturen, en op een bepaald tijdstip krijgen zij ook nieuw product. Dat is precies tegenover elkaar, die werelden. Maar als je bio-uien na januari nog ver weg wil sturen dat gaat gewoon niet goed. Dan gaan ze kiemen. Dus dan moet je daar of slimmer mee omgaan, op een andere manier, maar goed, dat durft men gewoon niet aan om ze zo ver te exporteren. Dus dan moet je Europa in. En als je Europa in gaat, dan ga je bio-uien niet in netzakken of balen van 25 kg draaien, dan stop je in kleine zakjes van een kilogram en die gaan gelijk naar de supermarkten. Maar je sorteert ze, en dan moeten ze eigenlijk gewoon

diezelfde week bij de consument in de winkel liggen, en dan hebben ze nog veertien dagen uitstalleven en dan komen de spruiten er al op. Dat is de reden dat je deze niet ver kunt exporteren. Naar een land als Brazilië zijn de uien drie weken onderweg, naar Afrika zijn ze ook twee weken onderweg, dus dat overleven ze niet. Dus bio-uien blijven in de buurt, en wat je wel ziet is dat de consument steeds meer kiest voor bio. Dus supermarkten in Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, maar ook binnen Europa, gaan steeds meer bio-uien afzetten. Maar die bio-uien die daar in de supermarkt worden afgezet, die verdringen eigenlijk de gangbare uien uit de schappen. En dan krijg je ook dat het local-for-local een beetje om de hoek komt kijken. Als je kijkt in Europa is daar eigenlijk geen bevolkingsgroei meer. In Afrika is er een hele sterke bevolkingsgroei, dus als je kijkt naar de afzetmogelijkheden (de uitbreiding van uienafzet), dan moet je dat met name eigenlijk in Afrika zien en niet in Europa. Binnen Europa zie je ook dat door de welvaart in het Oosten, de ontwikkelingen en de subsidies de landbouw daar uitbreidt. Ze worden daar steeds meer zelfvoorzienend, zelfs exporterend, en die kunnen niet naar Rusland toe zoals het nu is, dus ze kunnen alleen maar de rest van Europa in. Dit zorgt ervoor dat het voor ons als Nederland steeds moeilijker wordt om naar de Oostkant toe te exporteren. Dit geldt ook voor biologische uien.”

Denkt u dat de Brexit veel invloed gaat hebben op de export van Nederlandse uien?

“Ik hoop het niet maar het kan wel. Engeland is een grote afnemer van Nederlandse uien en ik hoop dat die handel op gang blijft. Daarmee zijn ze volop aan het onderhandelen, want Nederland heeft er belang bij dat het een zachte Brexit wordt, en andere landen als bijvoorbeeld Oostenrijk vinden dit minder belangrijk. Engeland is zeker voor de uienmarkt toch wel een heel groot land.”

In Senegal is er een seizoensgebonden importverbod om de telers daar te beschermen. Ze hebben eigenlijk zelf voldoende uien om de markt aan te kunnen, maar de Europese uien zijn kwalitatief beter. De staatskas van Senegal haalt 30 procent van zijn inkomsten uit invoerrechten. Denkt u dat er een mogelijkheid is dat Senegal in de toekomst een geheel importverbod gaat invoeren, of is het waarschijnlijk dat de markt daar blijft bestaan?

“Ik durf het niet met zekerheid te zeggen, maar zoals het nu lijkt dan gaan er steeds meer uien naar Afrika toe en de bevolkingsgroei is daar enorm, maar Senegal is eigenlijk ook best wel geschikt om uien te telen. Die uienteelt zal daar wel gaan uitbreiden. De overheid hebben natuurlijk wel importheffingen, dus de overheid haalt daar een hele hoop van zijn financiën uit. Wat Nederland gedaan heeft in het afgelopen jaar, is dat ze heel veel uien naar Afrika gebracht hebben, ongevraagd. Ze hebben dat land gewoon helemaal volgepompt met uien en de kades vol gezet. Het gevolg hiervan is dat de overheid wilde dat er na 1 februari eigenlijk geen andere uien dan binnenlands product op de markt zou verschijnen, en we hebben zoveel uien daarnaar toe gebracht, dat we nog steeds in maart en april nog steeds Nederlandse uien daar nog verkochten omdat die al ingevoerd waren. Er lag gewoon zo veel voorraad, dat we ze gewoon verkocht hebben. Maar hierdoor verwacht ik dat er nog zwaardere sancties vanuit de overheid gaan komen. Als dat komt, dan is Afrika nog steeds heel groot. Senegal heeft een hele grote haven, Dakar, het kan ook via Ivoorkust, Gambia, Mauritanië, want ook daar gaan uien naar toe. Daarnaast is de bevolkingsgroei in Afrika enorm, waardoor er daar steeds meer uien nodig zijn. Het is wel allemaal moeilijk, maar dat is de verwachting.”

Het areaal van uien in België wordt steeds groter. Supermarkten daar zoeken vooral lokale producten, en dus ook lokaal geteelde uien. De Belgische telers en handelaren zeggen dat dit voor Nederland een mogelijke bedreiging zal gaan zijn in de toekomst. Hoe denkt u hier over?

“Ze zullen daar wel uitbreiden, maar wat je veel ziet is dat een paar uienverwerkers hier in Nederland hun uien uit België halen. Want als je in Zuid-Nederland zit, dan is Flevoland net zo ver weg als dat je ze uit België gaat halen. En wat je wel veel ziet is dat de Belgische teler veel meer op contractbasis uien teelt, en Nederlandse telers die doen het veel meer op vrije basis. Ik vind het systeem dat we in Nederland hebben eigenlijk bij het product uien horen, dat als er te kort is er een hele dikke prijs ontstaat. Als je een overschot hebt dan geven we ze bijna weg voor niks, dan drukken we iedereen van de markt en wordt iedereen helemaal flauw van ons, en op het moment dat het een beetje krap is dan weten we gewoon skyhigh hoge prijzen ervoor te vragen. Hierdoor is iedereen wel getriggerd van: als het een keer een goed jaar is, dan moeten we wel proberen om uien te produceren, want in de jaren dat het wat minder is en je ze zelf wel hebt is dit lastiger. Het zou waarschijnlijk beter zijn om het iets vlakker te houden. Als je nu bijvoorbeeld ziet in Afrika, dat is een afzetgebied wat wel behoorlijk constante vormen aanneemt. Dat was er vroeger helemaal niet. Wij gingen vroeger in Nederland pas uien verkopen uit de schuur als het maart was. Dan begon het pas te lopen en tot die tijd werden er helemaal geen uien verkocht, behalve van boeren die een minder goede bewaring hadden. Toen Afrika als afzetmarkt kwam, toen kwam er in een keer een hele stabiele afzetperiode van juli tot en met januari. Inmiddels gaat de helft van onze afzet in die periode weg. Dat betekent ook dat je minder lang bewaarbare uien voor hoeft te hebben, en waarmee je ziet dat ook andere gronden in Nederland, die eigenlijk nooit bewaaruien hebben tot april, nu ineens wel voor die periode uien kunnen telen. Je ziet dat die telers over het algemeen veel lagere kosten hebben als dat wij in Flevoland hebben, met als gevolg dat je daar die teelt ziet uitbreiden en dat er waarschijnlijk wel een nieuw evenwicht komt. De telers in het Oosten van het land kunnen uien telen voor een lagere prijs dan dat wij in Flevoland kunnen.”

De export van Brazilië lijkt weer minder te worden. Denkt u dat dit zo blijft of denkt u dat er kansen zijn dat dit land weer terug komt bij de grootste afnemers van de Nederlandse uien?

“Brazilië is een gigantisch groot land vergeleken met Nederland. In het land daar zijn geen wegen, de infrastructuur is er niet, maar als er tien procent minder uien groeien in Brazilië, dan kunnen al onze Nederlandse uien daar naar toe. Zoveel uien heeft dat land gewoon nodig. Maar als zij tien procent meer uien hebben, en ze hebben genoeg voor zichzelf of Argentinië heeft dat, of er zijn landen dichtbij, dan hebben ze ons helemaal niet nodig. Het hangt helemaal af van de opbrengsten in Brazilië. Wat voor weer hebben ze daar gehad in het jaar: was het een nat jaar of een droog jaar, of was het gewoon een normaal jaar? Brazilië zou op het gebied van uien helemaal zelfvoorzienend kunnen zijn.

Het gaat niet alleen over het kunnen produceren maar ook hoe de overheid is. Er komen heel veel zuidvruchten uit Brazilië waardoor er heel veel containers richting Nederland komen. Als je die containers helemaal vol stopt met laptops en electronica dan hebben ze daar in Brazilië helemaal geen geld voor, maar als je daar een product als uien in doet wat relatief weinig kost, dan gaan de containers terug met goedkope uien, waardoor de uien met relatief goedkope containers naar Brazilië gaan. Hierdoor kunnen wij goedkoper vanuit Nederland uien naar Brazilië toe brengen als dat zij vanuit Midden-Amerika uien naar Brazilië toe brengen. Dat is een heel sterk punt. Echter moet iemand eerst pas iets nodig hebben voordat het gaat lopen. Als ze niets nodig hebben dan kopen ze niks. En als ze wel wat nodig hebben dan staan we hier versteld van welke gigantisch grote hoeveelheden daar naar toe kunnen.

Maar dan is er nog een probleem, want er kunnen nog wel veel meer uien naar Brazilië, maar net zoals dat het een probleem is in Brazilië om uien vanuit het binnenland naar de kust te

transporteren omdat dit gebeurt met ezels in de bergen, is het net zo moeilijk om vanuit de kust uien in het binnenland van Brazilië te krijgen. Je bent dus eigenlijk alleen maar de kuststrook aan het bevoorraden, en niet het binnenland. Daar liggen dus nog veel meer mogelijkheden indien er wegen en infrastructuur komen zodat we uien verder het land in kunnen brengen. Echter kunnen zij dan ook meer vanuit het binnenland naar de kust toe brengen.”

Maleisië werd genoemd als land dat belangrijk is voor de export van Nederland. Waarom is dit? En is Maleisië echt zo belangrijk?

“Maleisië is een redelijk stabiele afnemer. Er is een containerbedrijf in Maleisië tussenuit gegaan waardoor er nog maar één aanbieder van containers is in Maleisië. Een hele hoop containerruimte is er verdwenen naar een andere locatie, waardoor de afzet naar Maleisië beperkt is gebleven.”

Hoe denkt u dat de markt van biologische uien zich in de komende tien jaren zal gaan ontwikkelen? Wordt het verschil tussen gangbare- en biologische uien groter of denkt u dat dit uiteindelijk juist weer minder groot gaat worden?

“Ik denk dat als je binnen Europa gaat kijken dat heel veel gangbare uien uit de schappen gaan verdwijnen en vervangen gaan worden door biologische uien. Hierdoor wordt de markt voor biologische uien veel groter. Alleen kunnen we met vijf procent van de uien die we in Nederland produceren de totale vraag van Nederlandse consumenten voor uien aan. Dus als alle gangbare uien in Nederland in de supermarkt vervangen gaan worden door biologische, wat heel goed zou kunnen, dan heb je nog geen uitbreiding van de markt. Dan krijg je gewoon een vervangingsmarkt. Wat je wel gaat krijgen is dat gangbaar product wel steeds dichter bij biologisch komt doordat gangbare telers ook steeds minder milieubelastend telen. Hierdoor komen er wellicht ook andere keurmerken voor gangbare telers. Het gangbare product zal er waarschijnlijk nooit helemaal uit gedrukt worden.

Sommige supermarkten die willen zich onderscheiden en die gaan steeds vaker keurmerken eisen. Het is niet mogelijk om het hele jaar rond biologische producten te hebben. Voor een heel groot bedrijf is het pas interessant om je te onderscheiden door te zeggen alles biologisch te doen, maar bijvoorbeeld dertig procent biologisch doen als groot bedrijf is niet interessant. Er zijn steeds meer biologische supermarkten zijn die honderd procent biologisch hebben, en dit zal zich verder gaan uitbreiden. Gangbare afzet binnen Europa zal hier ook veel minder van worden. Het local-for-local is ook al een risico, maar je ziet nu al dat steeds minder gangbare uien Europa in gaan. De gangbare uien gaan steeds verder weg. Hieraan is echter nog een probleem verbonden. Vroeger leverde Nederland gewoon vanaf oktober tot en met juni/juli gangbare uien in heel Europa. Wat je nu ziet is dat wij steeds minder en bijna geen uien meer in Europa kwijt kunnen. Dit komt omdat ze daar zelf produceren en de supermarkten daar local-for-local eisen. Er zijn afnemers in Duitsland van zowel gangbare- als biologische uien, die daar nu uien gaan contracteren in Duitsland, die ze naar Nederland sturen om te verpakken en te sorteren om deze vervolgens weer terug te sturen naar Duitsland. De Duitse supermarkten eisen verschillende keurmerken, zoals Global Gap, milieukeur en GRASP. GRASP is vaak vooral bij biologische telers belangrijk omdat deze telers vaak meer mensen aan het werk hebben. Bij GRASP gaat het erom dat de arbeidsomstandigheden en salarissen netjes en verantwoord zijn. GRASP komt ook steeds meer op voor gangbare telers, maar gangbare telers in Nederland hebben vaak geen/minder personeel in dienst waardoor dit minder vaak voorkomt. Binnen Europa worden de afzetmogelijkheden van Nederlandse gangbare uien dus steeds verder beperkt.

Maar als je kijkt hoeveel biologische uien we hier in Nederland verbouwen, en we zouden dat allemaal zelf op moeten eten, dan kunnen alle gangbare uien uit het schap verdwijnen en

vervangen worden door biologische uien, en dan hebben we nog teveel. Dus als het buitenland nog meer gaan kiezen voor local-for-local, dan worden de biologische uien toch nog een lastig verhaal, ondanks dat de Europese afzet wel groter wordt. Als ze meer biologische uien in de andere landen gaan produceren dan wordt de afzet vanuit Nederland toch moeilijk. De biologische markt in de breedte wordt steeds groter, maar op het gebied van uien betwijfel ik dit nog. Dat zie je nu al, de biologische boeren waren al vroeg aan het sorteren want er was al volop vraag naar biologische uien in december, en dat verschoof naar januari, en dat is tegenwoordig pas half februari dat de biologische export pas op gang komt. Hiermee zie je dat het buitenland steeds meer zelfvoorzienend zijn voor biologische uien.”

Daarstraks kwam milieukeur naar voren. Denk je dat dit een optie is voor de gangbare telers?

“Ja ik denk dat dit zeker een optie is. Er is vraag naar milieukeur geteelde uien, ook al willen veel telers hier nog niet aan voldoen. Hierbij moet er dus gekeken worden naar punten voor milieubelasting. Hiermee kan er gecompenseerd worden. Als je bijvoorbeeld aaltjes moet bestrijden met chemische bestrijdingsmiddelen, dan moet je dit compenseren door bijvoorbeeld geen chemische onkruidbestrijding te gebruiken. De komende jaren komt er meer vraag naar milieukeur. Supermarkten zullen milieukeur gaan eisen. Mogelijk zou je een hele goede zet kunnen doen door nu milieukeur uien te gaan telen met Global Gap er bij voor volgend jaar. Maar over meerdere jaren kan dit alweer afgezwakt zijn. Sommige verwerkers moeten gewoon voldoen aan de milieukeur uien. Hierdoor zullen handelaren hier wel in mee moeten gaan, omdat ze anders hun klanten kwijt kunnen raken. Als ze klanten kwijt gaan raken dan hebben handelaren meer geld over voor die milieukeur uien, omdat ze die klanten niet kunnen/willen missen.”

De uienprijzen van vooral gangbare uien waren dit jaar slecht. Wat waren hiervan volgens u de redenen?

“Er zijn twee seizoenen delen (tot en met januari en na januari) en wat je ziet is dat bijvoorbeeld in België en Duitsland ze voor dit soort uienprijzen prima uien kunnen telen. Dit kan in Nederland ook, maar het hangt er van af hoe de omstandigheden zijn qua kostprijs. Er worden steeds meer uien in Nederland geteeld op zandgrond in bijvoorbeeld Brabant, Limburg, de Achterhoek en Drenthe. Die mensen die telen daar normaal mais, of die telen brouwgerst, en dit zijn vaak bedrijven van 300/400 hectare. Als je van brouwgerst €50 per hectare over houdt, en je hebt 100 hectare, dan heb je €5000. Maar als je van die 100 hectare brouwgerst een stuk van 10 hectare uien maakt, en van die uien houdt je €800 per hectare over, dan heb je alleen al van die 10 hectare uien al meer geld dan van die 100 hectare brouwgerst. Hierdoor zie je dat mensen steeds meer uit gaan breiden in het telen van uien, maar die hebben een veel lagere kostprijs. Daar zijn de grondprijzen ook veel goedkoper, waardoor land huren veel goedkoper is. Daarnaast kunnen zij het op zandgrond af met lichtere trekkers en lichter materiaal. Daar hebben zij dus weinig kosten in de uienteelt. Daardoor kunnen zij het met lage prijzen veel beter af. Omdat de uien op zandgrond meestal niet te bewaren zijn tot april, zijn er voor die mensen op zandgrond mogelijkheden om uien te telen voor de Afrikaanse markt die in de eerste seizoenshelft plaatsvindt. Daarom breidt het dus enorm uit. In de tweede helft van het seizoen werden de prijzen steeds minder. Doordat er eigenlijk een beetje paniek op de markt ontstond zijn de prijzen twee weken helemaal op nul uitgekomen, en op dit moment trekt hij weer een klein beetje aan maar is nog steeds niet kostendekkend. Als het aanbod wat groter is wordt de prijs lager en dit gebeurt soms ook wel een keer, maar dit is niet structureel.”

Verwacht u dat dit slechts eens in de zoveel jaren gebeurt of denkt u dat dit een indicatie is dat de markt van gangbare uien in de toekomst minder zal gaan worden?

“Het is heel erg belangrijk om de graanprijs in de wereld in de gaten te houden. Als ze in Oost-Europa met het in de grond stoppen van 100 kg tarwezaad 5 ton tarwe kunnen oogsten en die tarwe levert €200 per ton op, dan is er niemand die er over praktiseert om zijn nek uit te steken om nieuwe teelten te ontwikkelen zoals uien. Maar als graan in de wereld zo weinig waard is als dat het nu is, dan zie je dat er meer uien geteeld worden en dan is het alleen maar afhankelijk van hoe de teeltomstandigheden zijn geweest. Het kan zijn dat we in Nederland een gigantisch goede uienoogst hebben en dat de prijzen skyhigh worden, maar het kan ook zijn dat we een waardeloze oogst hebben en de prijzen toch niet willen. Dit komt gewoon doordat de rest van de wereld veel invloed heeft. Vroeger als we in Nederland een hoge opbrengst hadden, dan werd het niks met de uien. Toen keken we veel meer lokaal en vooral naar bijvoorbeeld Duitsland als achterland. Nu zie je dat het belang van Europa helemaal weg valt, en dit was vroeger met name in de tweede seizoenshelft van belang. Wat je nu ziet, is dat Afrika weg valt, en we hebben die tweede seizoenshelft, dan moeten we of heel ver weg, Brazilië, Midden-Amerika, Midden-Oosten, Maleisië, maar binnen Europa raken we niet veel uien meer kwijt. Die zekerheid dat er elke week tienduizend ton uien Europa in ging, zoals Duitsland, Frankrijk, Oost-Europa, die is er niet meer. Voor de tweede helft wordt het risico dus groter. Hierdoor is het voor een boer dus niet meer in te schatten. Er zit ook heel veel politiek bij waar je helemaal geen invloed op hebt.

Deze week en afgelopen week zijn er uien uit Oost-Europa naar Rusland toe geëxporteerd, wat ook de reden is dat er een kleine prijsstijging was. Iedereen heeft het op dit moment over Brazilië die aan de markt kwam, maar Rusland heeft wat uien gekocht in Oost-Europa. Omdat zij goede uien moesten hebben, hebben ze vanuit daar ook Nederlands product gekocht dat in Oost-Europa verwerkt is, maar eind deze week houdt dat weer op. Anderhalve week geleden begonnen de uien weer een beetje aan te trekken, maar dat was een gevolg van dingen die van tevoren al vast stonden. 27 mei is de ramadan, dan moeten daar voor Afrika twee weken transport vanaf worden getrokken, maar ook een week distributie in Afrika, want als je ze daar op de kade hebt staan dan liggen ze nog niet bij de consument, en je hebt een week nodig om ze hier in Nederland klaar te maken. Al met al ben je dus vier weken bezig om dat product daar te krijgen. Trek vier weken af van 27 mei, dan is het dus 27 april dat er dus heel veel uien verwerkt moeten worden voor Afrika. Dat wisten we van tevoren, maar dat Brazilië daarbij aan de markt zou komen voor 50.000 ton daar hadden we helemaal niet op gerekend omdat we dachten dat Brazilië niet zou komen. In drie weken tijd moet er dan even 5000 ton per week extra worden gesorteerd voor Brazilië. Maar er kwam nog een andere afnemer en die wordt eigenlijk op dit moment nog nergens genoemd, maar we hebben ook gewoon voor Oost-Europa uienafzet gehad. Dit kwam er even bij. Dit was gewoon voor de lagere prijzen, dit was dan ook niet de prijsstimulus, maar dit vroeg wel weer extra capaciteit die er nodig was in Nederland om dit te kunnen verwerken en sorteren. In Afrika is er straks geleverd voor de ramadan, dus dat valt weg. Oost-Europa gaat binnenkort terugvallen omdat Rusland geen uien meer nodig heeft uit Oost-Europa. Brazilië is ook onzeker dus die valt waarschijnlijk ook weg. De factoren om die stemming te bepalen die zijn nu geweest, als dat nog weer verder door wil trekken, dan moeten er een aantal nieuwe positieve signalen terug komen waaronder bijvoorbeeld Rusland die zegt dat ze nog twee weken door gaan met kopen, dat Brazilië toch 2000 ton extra wil kopen en dat Afrika het nog even door wil laten lopen. Als dit allemaal dus meevalt zal de prijs op korte termijn wel in de benen blijven, maar het waren eigenlijk allemaal toevallen dat deze prijzen omhoog gingen, die nu wel overeind moeten blijven. Anders valt het weer terug.”

(Harpe, 2017)